

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« — KRANJ

10

LETNIK III.

1957

ISKRA

glasilo delovnega
kolektiva
tovarne elektrotehničnih
in finomehaničnih
izdelkov

»Iskra« Kranj

1957

št. 10

december

Izdaja:

Upravni odbor

Ureja:

Uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Jaka Vehovec

Kranj, Struževo 50

Naslov uredništva:

Tovarna »Iskra«

Gorenja Sava 6

telefon 231

(interna 425)

Naslovna slika:

December

Mirko Križnar

Klišeje izdelala:

klišarna ČP »Gor. tisk«

Kranj

Tisk:

ČP »Gorenjski tisk«

Kranj

Naklada:

3000 izvodov

VSEBINA

- Ob 29. novembru
- VIII. redno zasedanje DS
- Vesti iz Upravnega odbora
- Nadzor nad stroški — Dipl. oec. Janko Kralj
- Tehnika šibkega toka je prešla v novo dobo — inju
- Indija — ing. Janez Baloh
- O možnosti ponovne zaposlitve v »ISKRI« — Jože Benčič
- Skozi obroč — Adolf Kosterov
- Vesti iz industrijske šole — A. Živkovič
- V Beogradu — Metod Rotar
- V Zagrebu — Igor Slavec
- 10.000 km po Evropi (nadaljevanje) — Pavel Kryštufek
- Šport čez poletje — I. S.
- III. kegljaško prvenstvo v »ISKRI« — Stane Valentar
- Prispevek k razpravi o našem počitniškem domu v Ankaranu — inju

OB 29.

Letos praznujemo že štirinajsto obletnico proglasitve Federativne ljudske republike Jugoslavije. 29. november, veliki praznik naših narodov je simbol veličastnega zgodovinskega boja, v katerem je bila ustanovljena nova država s socialistično družbeno ureditvijo.

Naš delavski razred, ki je v svojem, več desetletij trajajočem revolucionarnem gibanju nenehno stremel k uresničitvi tega cilja, danes že gospodari z družbenimi sredstvi. Velika ideja o socialistični revoluciji in demokratični državni ureditvi je že v Narodnoosvobodilnem boju pričela dobivati stvarne oblike. Zametki nove države so postali last vseh naših borcev, ki so se v boju za nacionalno osvoboditev bojevali tudi za pravičnejši družbeni red. Nov socialistični družbeni sistem se je oblikoval z bojem, ustvarjalnostjo in delovno energijo naših ljudi. V procesu razvijanja socialističnih družbenih odnosov je ta sistem dobil svojo pravo vrednost, ki se zrcali v neposrednem sodelovanju delovnih ljudi v družbenem upravljanju. To je največji dosežek, ki ga lahko ustvari le svoboden delavski rod. To je pridobitev, za katero smo dali mnoga življenja, ogromne napore, želje in svoja hotenja. Danes lahko z vedrim obrazom gledamo na plodove naših bojov, naporov in delovnih zmag, z vedrim obrazom lahko gledamo v prihodnost, ki bo še lepša in bogatejša.

Iz zbirke: Domovi, ječe, gozdovi — Nikolaj Pirnat — lesorez

NOVEMBRU

VIII. REDNO ZASEDANJE DELAVSKEGA SVETA

Dnevni red, ki je bil predložen na 8. rednem zasedanju, je bil zelo obširen. Vseboval je številna vprašanja, ki so zanimala ne samo člane delavskega sveta, temveč tudi ostale člane našega kolektiva. To se je pokazalo na sestankih pred zasedanjem, ki so bili sklicani po oddelkih. Vendar, proti pričakovanju, sama razprava na zasedanju ni bila posebno živahna, čeprav je šlo za pomembna vprašanja. Na dnevnem redu zasedanja je bilo poročilo upravnega odbora, predlog plana za leto 1958, organizacija izobraževalnega centra, uvedba novih delovnih mest, poročilo o strukturi dohodkov stanovancev šolskega doma, poročilo o izvršenih nadurah, pravilnik HTZ, dotacija PGID ISKRA, nakup barake od V. P. Kranj in najetje posojil. Predlog, da delavski svet razpravlja o našem paviljonu v Zagrebu zaradi obsežnega dnevnega reda ni bil sprejet, temveč je bila razprava preložena na prihodnje zasedanje.

Da bi se delavski svet čim podrobneje seznanil z delom in ukrepi UO od zadnjega rednega zasedanja delavskega sveta, je predsednik UO tov. Jože Benčič o tem na 8. rednem zasedanju podal obširno poročilo. Dejavnost upravnega odbora v tem obdobju je bila v glavnem usmerjena na obravnavanje vprašanj naše gospodarske problematike v podjetju in pa izven njega. Upravni odbor je obravnaval naše poslovne stike z inozemstvom, o pošiljanju članov našega kolektiva na prakso v inozemstvo in o udeležbi predstavnikov našega podjetja na raznih sejnih, razstavah in konferencah. Upravni odbor je tudi sklenil, da z našega podjetja predlaga 10 tehnikov, katerim bo preko Trgovinske zbornice v Ljubljani omogočena daljša specializacija v inozemstvu. V zvezi s praksami v inozemstvu je zaradi različnih kriterijev, ki jih posamezniki v podjetju zastopajo pri izbiri kandidatov upravni odbor sklenil, da bo v prihodnje pregledal vse ponudbe in določil kriterije za izbiro posameznih štipendistov oziroma praktikantov.

Zaradi vedno večjega števila prosilcev za štipendije je upravni odbor naročil personalni komi-

siji, naj predloži seznam vseh dosedanjih štipendistov, višino štipendij, višino prostih sredstev in seznam prosilcev, da bo upravni odbor na tak način mogel smotrno razporediti sredstva.

Tarifna vprašanja so bila v zadnjem času večkrat predmet razprave na upravnem odboru. Ugotovil je, da je potrebno nekatere premije postaviti na realnejšo osnovo. Tarifni komisiji je bilo naročeno, da izdela nov predlog nove lestvice za izvozne premije. Tarifna komisija dela tudi še na predlogu o premiranju skladiščnikov. Popravljenosti so bile tudi določene pomanjkljivosti pri obračunavanju premij v posameznih oddelkih. Sklenjeno je bilo, da se kvaliteta v montažah obračunava po montažnih oddelkih in ne več skupno kot doslej. Obračun premij se mora vršiti točno po lestvicah brez obračunavanja vmesnih stopenj.

Na zasedanju je bilo predlagano, da se ukine v montažah kriterij „montažni plan“, temveč naj se montažne oddelke premira na uspešno izvršitev celotnega gospodarskega plana podjetja. Tak način premiranja smo imeli v lanskoletnem premijskem pravilniku, pa se ni pokazal kot stimulativen in zato ga tudi ne kaže izpreminjati, čeprav včasih nastopajo v montažah objektivne težave pri izvrševanju montažnega plana.

Na predlog komisije za racionalizacijo je upravni odbor odobril izplačilo premij tov. Trampuš Jožetu v višini 12.000 din in pa tov. Zupan Vinku v višini 23.000 din, ki sta bili po komisiji strokovno pregledani in strokovno ocenjeni.

Po ugotovitvi, da se v gradbenem odseku splošnega oddelka norme ne izračunavajo na osnovi določenih meril, je upravni odbor sklenil, da se v tem odseku ukine delo po normi, dokler ne bodo dani pogoji za določevanje norm, ki jih vsebuje pravilnik o normah. Delavci bodo odslej plačani po tarifnih postavkah za posamezna delovna mesta. Za dosežene uspehe oddelka pa naj se jih premira po po kriterijih, ki jih zanje določa premijski pravilnik.

Upravni odbor je razpravljal tudi o namestitvi zdravnika — ftiziologa v obratni ambulanti, vendar je bil mnenja, da je smotrnejše prej zagotoviti nabavo rentgenskega aparata.

Z ozirom na vedno večje naloge, ki se postavljajo z novimi gospodarskimi ukrepi pred podjetja, posebno pa še pred komercialno službo, je upravni odbor izvršil reorganizacijo v komercialnem sektorju in je pri razmestitvi osebja na delovna mesta izvršil naslednje spremembe:

1. Slavko Fatur, komercialni direktor
2. Mirko Križnar, šef nabavnega oddelka
3. Maks Vrtačnik, šef prodajnega oddelka
4. Metod Rotar, šef prod. odd. za tuzemstvo
5. Ing. Janez Baloh, vodja odseka za izvoz

Dr. Milan Lilek je bil imenovan za ekonomsko-finančnega svetnika našega podjetja, tov. Štok Milan pa je prevzel mesto šefa odseka za propagando in reklamo v sekretariatu.

Na zasedanju je bil delavskemu svetu predložen v razpravo tudi osnutek gospodarskega plana podjetja za leto 1958. Plan predvideva povečano proizvodnjo izdelkov našega proizvodnega programa, kakor tudi razširitev asortimenta. Po podatkih, ki so bili predloženi, se predvideva večji bruttoprodukt za 13—16%, povečanje delovne sile za 5% in pa povečanje produktivnosti za 8—10%. Predračun delitve dohodka je bil izdelan na osnovi letošnjih predpisov, čim pa bo novi zakon stopil v veljavo, bo delavskemu svetu predložena nova struktura dohodka, ki bo v skladu z novim zakonom o delitvi dohodka gospodarskih organizacij.

Delavski svet je prejel sklep o ustanovitvi centra za izobraževanje novodošlih delavcev in uslužbencev, kakor tudi že zaposlenih. O vzrokih, ki so privedli delavski svet do tega sklepa, smo v našem glasilu že podrobno pisali. Splošni del programa izobraževanja obsega splošne informacije o podjetju, organizacijsko strukturo podjetja in funkcionalno shemo, delavsko upravljanje in družbene organizacije, pravice in dolžnosti članov kolektiva, skrb za človeka v podjetju in delovno dokumentacijo. Strokovni del programa še ni izdelan.

V smislu sklepov 6. rednega zasedanja delavskega sveta je upravni odbor ponovno razpravljal o visini najemnine v Samskem domu na Planini in ugotovil dohodke članov kolektiva stanujočih v Samskem domu. Ugotovljeno je bilo, da 35 stanovalcev prejema 10.000 ali manj mesečne plače. Delavski svet je priporočil IO sindikalne podružnice, da reši to vprašanje v skladu z že organizirano dejavnostjo pomoči, namenjene delavcem in uslužbencem, ki so v težjem gmotnem položaju.

Delavski svet je sprejel tudi pravilnik HTZ, obravnaval poročilo o nadurah, sklepal odkup barike od V. P. Kranj in odobril najetje posojil.

Vesti

iz

upravnega odbora

1. V zvezi s stalnimi prošnjami športnih organizacij in vrhunskih športnikov, zaposlenih v našem podjetju, za odobritev izrednih plačanih dopustov za treninge in tekmovanja, je upr. odbor načelno sklenil, da bo v bodoče za čas treningov odobral samo izredni neplačani dopust. Podaljšanje plačanega dopusta pa bo odobral samo za čas državnih in mednarodnih tekmovanj.
2. Ker se pogosto dogaja, da morajo zaradi bolezni v družini poročeni moški prevzeti skrb za nego bolnikov in tako izostati z dela, je UO naročil sekretariatu in obratni ambulanti naj proučita možnost namestitve patronažne sestre.
3. UO sprejema posebno v zadnjem času prošnje posameznih članov kolektiva, ki so se vpisali v različne šole in tečaje, za različne olajšave v času študija od skrajšanega delovnega časa, do plačila prevoza in šolnine.

Upravni odbor se zaveda velike važnosti, ki jo ima izobraževanje za naš nadaljnji napredek, zato je take prošnje tudi vedno z razumevanjem obravnaval. Ker pa mora biti izobraževanje v skladu s potrebami tovarne, stroški pa v skladu s sredstvi, ki so v te namene na razpolago, je upravni odbor sklenil, da bo v bodoče reševal samo prošnje, ki bodo predložene pred pričetkom teh šol oziroma tečajev in ki jih bo potrdil izobraževalni center v personalnem oddelku glede na potrebe podjetja po strokovnem kadru.

4. Ker se dogajajo primeri, da člani kolektiva sprejemajo različne stalne honorarne zaposlitve (n. pr. vzdrževanje montiranih telefonskih central) je upravni odbor mnenja, da mora biti podjetje obveščeno o vseh honorarnih zaposlitvah svojih delavcev in uslužbencev in da lahko da svoj pristanek edino v slučaju, če so ti ljudje res strokovno usposobljeni za vršenje takih poslov in pa da njihova honorarna zaposlitev ne bi škodovala efektu njihovega dela v podjetju.

NADZOR NAD STROŠKI

Finančno poslovanje podjetja se odvija kot gibanje finančnih sredstev* s pretvarjanjem denarnih sredstev v izdatke za materialna sredstva s katerimi proizvajamo (zgradbe, stroji in naprave, industrijska svojina**) ter materialna sredstva iz katerih proizvajamo (surovine in material). Z uporabo materialnih ter porabo denarnih sredstev za delo in tuje storitve za proizvodnjo nastajajo stroški izdelkov, s prodajo teh na tržišču pa se ustvarja iztržek v ponovni denarno - vrednostni obliki. Razlika med iztržkom in stroški pa prikazuje doseženi rezultat podjetja.

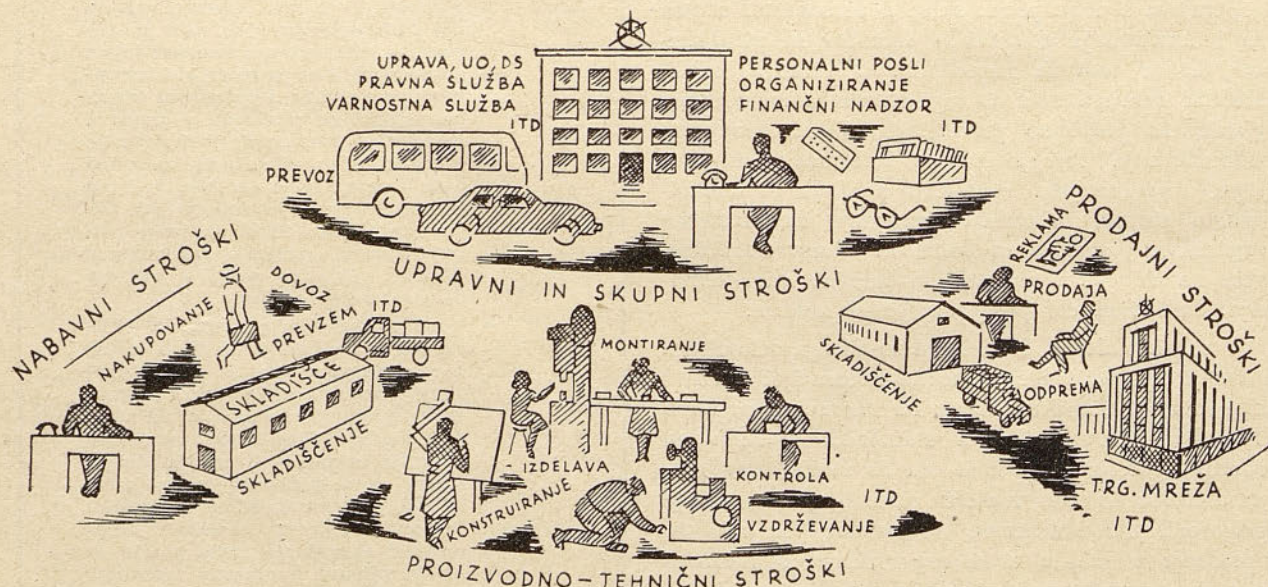
Velikost rezultata je odvisna od velikosti iztržka in stroškov. Čim večji je iztržek in čim nižji so stroški, toliko boljši je rezultat, višina stroškov torej tudi bistveno vpliva na rezultat, zato je izredno važno zagotoviti čimboljši nadzor nad stroški.

Za ugotovitev rezultata sicer zadostuje poznati iztržek in skupne stroške za celo podjetje, toda, da bi zagotovili upravičenost stroškov ter dosegli v bodoče zmanjševanje teh in s tem večji rezultat,

moramo poznati stroške v podrobnostih. K podrobnemu poznavanju stroškov silita podjetje dva vzroka, notranji in zunanji.

Zunanji vzroki nastopajo predvsem zaradi tržišča in njegovo delovanje skozi konkurenco na eni strani ter družbeni nadzor na drugi strani. Poznanje stroškov je za nastopanje na tržišču nujno: »ali sploh pokrije dosežena cena stroške?«, »zakaj prodaja konkurenčno podjetje ceneje?« in »ali ne bi mogli tudi mi proizvajati z manjšimi stroški?« in še vrsta vprašanj. Družba je v vseh sistemih zainteresirana na poznavanju stroškov, v kapitalizmu zaradi ugotovitve dobička in odmere davka, v socializmu pa zaradi deleža v presežnem delu, kot tudi zaradi interesa za znižanje cen in s tem nastajajočimi boljšimi življenjskimi pogoji. V odnošaju do družbe mora poznati podjetje stroške tudi zato, da jih pred njo opraviči.

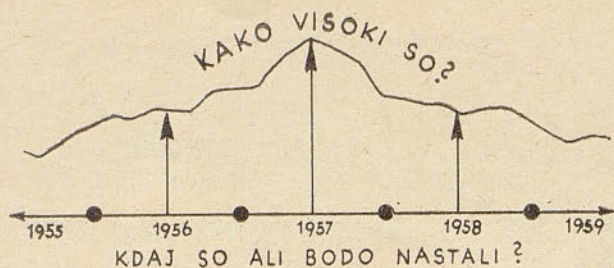
Poznanje stroškov je važno tudi v odnošajih s poslovnimi partnerji, posebno še pri kreditiranju z njihove strani (n. pr. s strani banke).

* Glejte članek FINANČNA SREDSTVA PODJETJA v ISKRI 2/57.

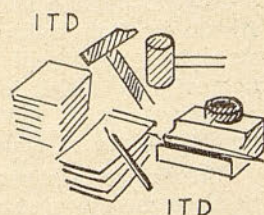
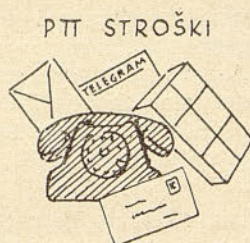
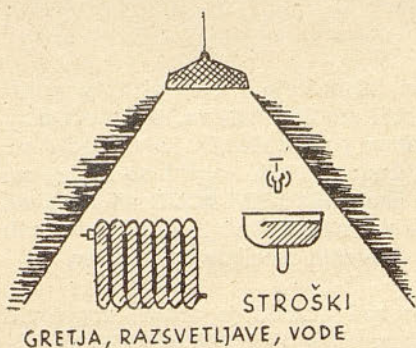
** Industrijska svojina obsega patente in licence.

Notranji vzroki sledijo iz zunanjih ter se odražajo v merjenju komercialnosti in ekonomičnosti poslovanja z namenom, da se doseže nadaljnje zni-

ževanje stroškov, ki vodi k boljšemu rezultatu in količinsko večji udeležbi v dobičku, kasneje pa tudi s splošnim znižanjem cen k zbolšanju življenjske ravni.

Pri podrobnem opazovanju stroškov je nujno odgovoriti na vprašanje KAKO VISOKI SO? in to v skupni višini in po posameznih elementih, ki jih gledamo iz različnih gledišč:

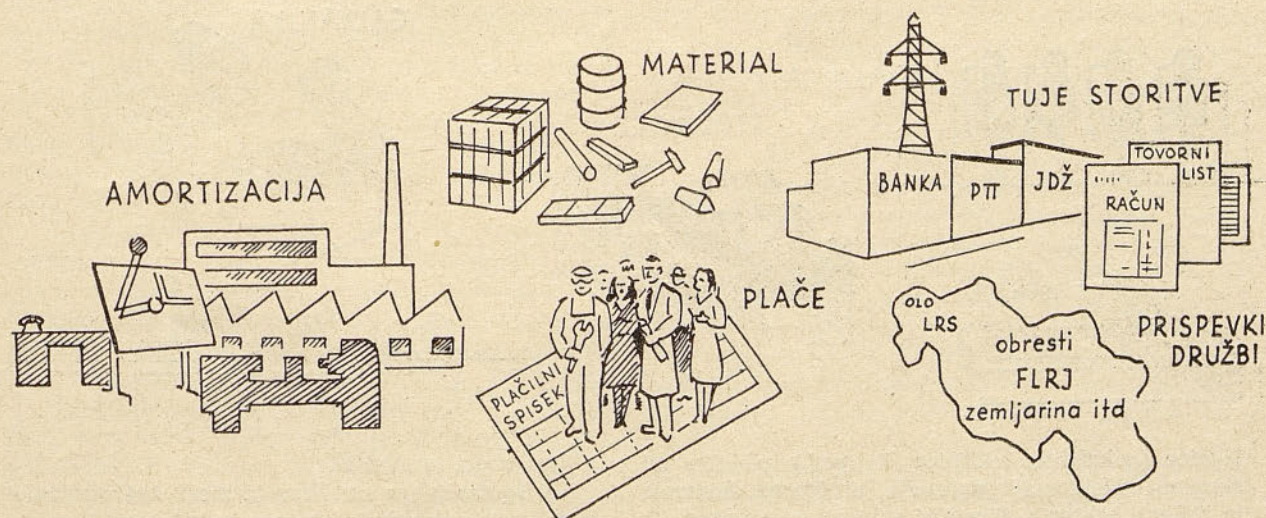

KDAJ SO ALI BODO NASTALI? Na to vprašanje je odgovor obdobje, ki ga opazujemo in to bodoče (planirano), tekoče ali preteklo.

KAKŠNI SO? in to po namenu, vrstah, obliki in neposrednosti.

ločene vrste prispevkov, ki se priznajo za stroške (obresti na osnovna sredstva, prispevek za pospeševanje proizvodnje, za vzgojo kadrov itd.).

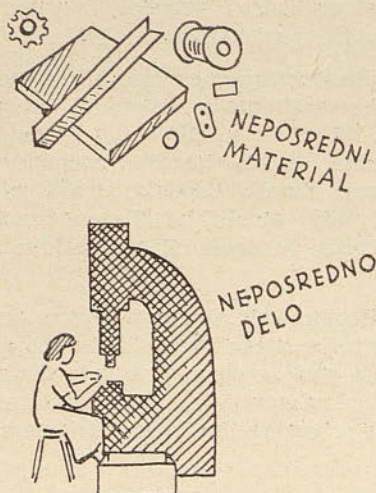
Po neposrednosti oz. posrednosti ločimo stroške v neposredne in posredne. Neposredni ali direktni

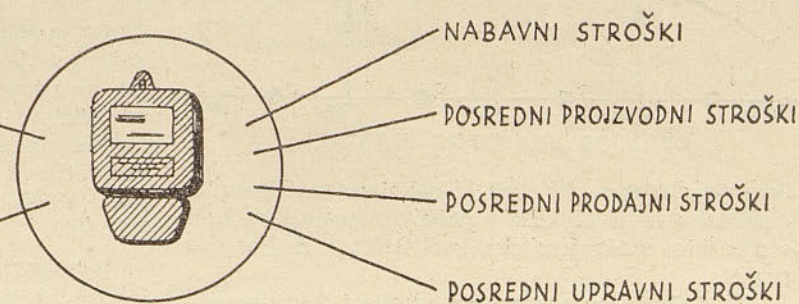
Po namenu ločimo stroške v nabavne stroške v zvezi z nabavljanjem, prevzemanjem in hranjenjem sredstev dela in materiala, proizvodno - tehnične stroške v zvezi s proizvodnjo in vzdrževanjem, prodajne stroške v zvezi s prodajo in odpremo ter

so tisti stroški, ki jih ugotovimo z nekega določenega stališča neposredno na opazovano dejstvo (na pr. direktne stroške izdelave predstavlja material, vgrajen neposredno v izdelek ter plače za delo, potrebne neposredno za izdelavo izdelka).

NEPOSREDNI STROŠKI

POSREDNI STROŠKI

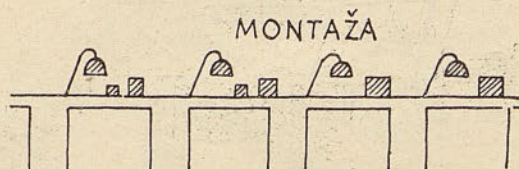
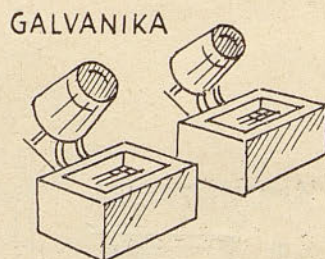
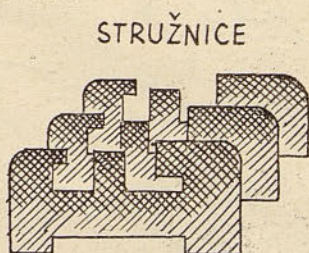
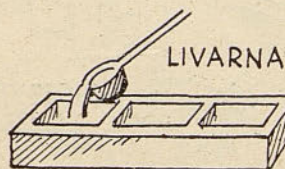
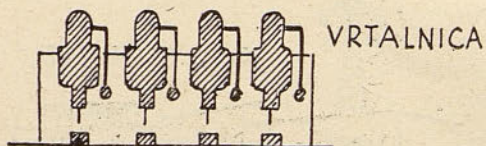
Indirektne ali posredne stroške pa ugotovimo na opazovano dejstvo šele posredno (na primer v režijskih stroških proizvodnje, ugotovljena plača mojstra, šefa, porabljeni material, amortizacija itd. se ugotovijo na izdelek šele s posredovanjem neke tretje osnove, na pr. v odnošaju na direktno plačo, na porabljene ure ali podobno).

Stroški po namenu, vrstah, obliki in neposrednosti se morejo opazovati kot ena teh kategorij, ki se dalje razvršča po drugih treh, vendar je najbolj logično gledanje v vsoti po namenu z razčlenitvijo po vrstah in obliki ter z delitvijo na neposredne in posredne stroške. KJE SO NASTALI? Mesto nastanka stroškov se nanaša navadno na delovna mesta, skupine proizvodjalnih sredstev (na pr. skupina strojev: revolverski avtomat, boley-stružnice in sl.) de-

izdelki in storitve, ki morajo v skrajni liniji nositi vse stroške, pa tudi stroške nabave. Opazovanje in razvrščanje stroškov po vprašanjih kako visoki so, kdaj so ali kdaj bodo nastali, kakšni so in kje so nastali, je nujno zaradi KALKULACIJE ali izračuna (ugotovitve) stroškov na količino in enoto izdelanih ter kasneje tudi prodanih izdelkov in storitev.

Celotni nadzor nad stroški je možno zagotoviti z vzpostavitvijo kompleksa STROŠKOVNEGA SISTEMA, ki obstoja iz

1. planiranja in predkalkuliranja stroškov,
2. organiziranega dobivanja podatkov o nastalih stroških, njihovega obračunavanja in knjiženja
3. kontrole in analize stroškov.

lavnice (galvanika, lakirnica in pod.) oddelke ali skupine oddelkov (organizacija, orodjarna, kontrola in slično), sektorje (finančni sektor) in podobno.

ZARADI ČESA SO NASTALI? To vprašanje je povezano z delitvijo po namenu ter se nanaša na stroškovne nosilce, ki so pri nabavi kupljeni objekti ali material, pri proizvodnji, prodaji in upravi pa

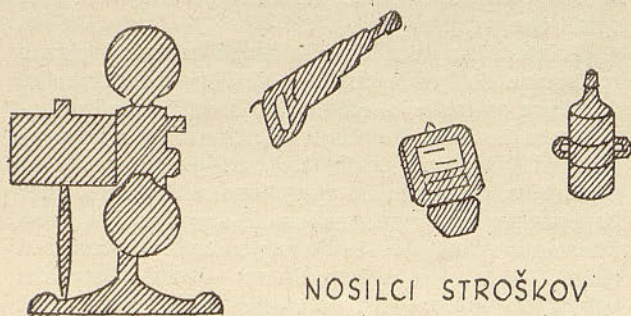
Vse to pa temelji na:

- a) Ugotavljanju stroškov in sicer kot predvidevanje pri planiranju in zajemanje pri nastanku;
- b) vrednotenju stroškov;
- c) predračunavanje in planiranje stroškov, kot predkalkulacija in plan za predvideno obdobje ter obračunavanje in knjiženje za tekoče ali preteklo obdobje;

d) primerjavi stroškov.

Ugotavljanje stroškov se omogoča skozi nomenklaturo stroškov, dokumentacijo o stroških ter organizacijske in ostale predpise.

Vrednotenje stroškov temelji na cenah in tarifah, s katerimi se množijo ugotovljene količine.

Predračunavanje in planiranje stroškov ter obračunavanje temelji na metodah kalkulacijskega in periodičnega predračuna oz. obračuna stroškov,* pri katerih se izvrši razvrstitev stroškov po namenu, vrstah, obliki in neposrednosti ter predračun oz. obračun po mestih in nosilcih.

Primerjava stroškov je orodje kontrole in analize stroškov. Pri tem gre za primerjanje istih ali sličnih stroškov na enoto ali količino med posameznimi obdobji, kot na pr. med letoma 1956 in 1957, ali pa primerjava med standardom (primerjalno osnovo) ter primerjanim dogodkom. Pri tem se izvrši razčlenitev po podrobnostih ter ugotavlja razloge zakaj, kako in na kak način prihaja do tega ter se napravi sklep, ki se kasneje izkoristi za poslovanje in ukrepanje.

Pečnik Maks:

Gradbena dejavnost v tovarni

Iskra je prevzela tovarno v obsegu, kakršen obstoja še danes. S tem hočem poudariti, da po vojni niso bile zgrajene nobene nove površine, če izvzamem industrijsko šolo in stanovanjske bloke na Planini ter Zlatem polju.

Sami produkcijski prostori nam sicer še zado-
stujejo, pereče pa je postalo vprašanje prostorov za
pripravo dela, razvojne oddelke, orodjarno, upravo,
komercialni ter finančni sektor. Vprašanje zase sta
že dalj časa tudi selenski oddelek in livarna. Leta
1950 sta bila oddelka nameščena v provizorni stavbi
poleg garaže, kjer se nahajata še danes, čeprav je
bilo prvotno mišljeno, da bosta v njej le kako leto,
nakar bi se preselila v odgovarjajoče prostore. Pro-
blem teh oddelkov je vsakomur v tovarni dobro po-
znan, zato ga ne bom opisoval.

Nadaljnje vprašanje, ki obstoja že vseskozi, je
ureditev cest in okolice objektov. Z zasaditvijo dre-
ves in ureditvijo nekaterih zelenih pasov se je izgled
tovarne sicer nekoliko izboljšal, toda neurejene ceste
so delale še vedno zelo slab vtis, oblaki prahu pa
povzročali škodo v delavnicah.

Navedene probleme poizkušamo odpraviti že dalj
časa, toda doslej nismo imeli na razpolago potreb-
nih finančnih sredstev, pa tudi sam plan izgradnje
tovarne ni bil popolnoma razčiščen. Že leta 1954 smo
razpisali natečaj za izdelavo načrtov novega uprav-
nega poslopja, ki je lepo uspel, toda do gradnje iz
navedenih razlogov ni prišlo.

Leta 1955 smo planirali povečanje orodjarne in
sicer v podaljšku objekta 03, toda tudi ta zamisel ni
bila realizirana in to iz istih razlogov.

Šele v preteklem letu smo ustvarili za investicije
znatna finančna sredstva, tako, da smo mogli pri-
četi resno pripravljati najnujnejša gradbena dela.

Kot prvo smo pričeli z adaptacijo objekta 07,
v katerem naj bi bila po prvotnem načrtu name-
ščena priprava dela. Gradnja se je pričela v no-
vembu preteklega leta, zaključena pa bi morala
biti v aprilu 1957. Ta rok bi bil lahko dosežen, če ne
bi prišlo do spremembe načrta, na podlagi katerega
je stavba povečana do objekta 08 in v podaljšku
dvignjena za eno nadstropje. V adaptiranih in dogra-
jenih prostorih bo nameščena celotna uprava, se-
kretariat, komerciala in finančni sektor. S tem bo
izpraznjeno II. in del III. nadstropja objekta 04, ka-
mor se bo vselila priprava dela in razvojni oddelki.

Dela na tem objektu napredujejo razmeroma po-
časi, toda upoštevati je treba težkoče, ki smo jih
imeli ves čas gradnje, t. j. izdelava novih načrtov,
konstrukcija prizidka, pomanjkanje materiala ter
delovne sile itd. Upoštevati je treba tudi, da so v
objektu vgrajene številne instalacije, katerih iz-
vedba ni bila jasna skoro do srede avgusta, kar je
seveda vplivalo na potek del. Ureditve oziroma raz-
mestitev prostorov je razmeroma dobra, seveda pa
obstojajo razni nedostatki, ki se jih pa z ozirom na
določeni okvir stavbe ni bilo mogoče izogniti. Prostori
za knjigovodstvo, obračunski oddelek in komerciala
bodo imeli strop obložene s posebno maso za duše-
nje zvokov, manjše pisarne pa bodo urejene nor-
malno.

Drugi objekt, ki smo ga pričeli graditi, je 03, v
katerem bo nameščen selenski oddelek in del orod-
jarne. Podjetje »Projekt« je s pogodbo obvezano
stavbo dograditi do 30. novembra.

Kolikor bodo naše delavnice v stanju izdelati
tudi predvidene prezračevalne naprave in instala-
cije, potem lahko raočunamo, da se bodo oddelki
vselili že v teku tega leta. V orodjarni z instalaci-

* Glejte članek OBRAČUN PROIZVODNJE V NASI
TOVARNI V ISKRI 3/56.

jami ne bo težkoč, ker so te povsem normalne, mnogo večja dela pa so potrebna v selenskem oddelku, ki mora biti urejen tako, da bo odgovarjal vsem higiensko - tehničnim predpisom. Tudi pri tem objektu imamo od vsega začetka močno pomanjkanje delovne sile in materiala, zato dela ne napredujejo povsem zadovoljivo. Organizacijo gradbišča bi bilo mogoče bolje izvesti, toda upoštevati je treba, da naše gradbeništvo nima posebnih pogojev razvoja in da se poslužuje v mnogočem še starih načinov gradnje. Kljub temu pa moramo dati podjetju »Projekt« priznanje, da z razmeroma skromnimi sredstvi dobro rešuje prevzete naloge.

Iz skic je razvidna razporeditev prostorov v obeh oddelkih dozidanega objekta 03. Načrte je izdelalo projektivno podjetje v Kranju in sicer na podlagi gradbenega programa, ki je bil izdelan v tovarni. S to dozidavo bo rešen zelo pereč problem selenskega oddelka, razen tega pa bo razširjena orodjanja in remontna delavnica, da bosta kos danim nalogam in da bo možna instalacija strojev, ki jih bomo dobili v okviru rekonstrukcije tovarne. Konstrukcija prizidka je ista kakor starega objekta, le streha ni železobetonska, pač pa opečna, kar je boljše zaradi toplotne izolacije.

Tretji objekt, ki smo ga pričeli graditi letos, so ceste. Z delom smo pričeli razmeroma pozno, to pa iz razloga, ker podjetje »Projekt« ni imelo na razpolago dovolj delovne sile.

Spodnji stroj ceste bo izvršilo omenjeno podjetje, zgornji, t. j. asfaltiranje, pa podjetje »Slove-

nija ceste«, ki razpolaga z najmodernejšimi stroji in kvalificiranimi delavci.

Prvotno je bilo zamišljeno, da bodo ceste asfaltirane povsem enostavno, namreč na obstoječo podlago, toda pokazalo se je, da je ta zelo slaba in da bi cestišče ne bilo kvalitetno, zato je položena nova solidna podlaga, ki jamči za visoko vzdržljivost tudi zgornjega ustroja.

V letošnjem letu bo asfaltirana cesta od glavne vratarnice do konca objekta 03, dalje od galvanike do konca selenskega oddelka in dvorišče med nebotičnikom in kalorično centralo. Razen tega bo urejena tudi dovozna cesta, t. j. od glavne ceste do vratarnice. Ta cesta bo razširjena za 2 m, s čemer bo zelo olajšan promet, ki se iz dneva v dan veča. Obenem z zunanjo cesto bo urejen tudi prostor pred glavno vratarnico, s tem da se odstrani betonska ograja do severnega roba objekta 08, pridobljen prostor pa se bo uporabil za parkiranje avtomobilov. Stojala za kolesa bodo postavljena za mizarsko delavnico.

Kakor že omenjeno, bodo letos urejene le ceste, v prihodnjem letu pa se bodo uredili tudi razni zeleni pasovi in posadilo drevje in okrasno grmičevje. Dela na urejanju cest bodo predvidoma zaključena do 29. novembra, kolikor ne bodo vremenske prilike preveč neugodne.

Torej, kljub raznim težkočam bo plan gradbenih del za letošnje leto, ki je razmeroma velik, izpolnjen. Z zgrajenimi površinami bomo vsaj delno odpravili pomanjkanje prostorov oziroma ustvarili v nekaterih oddelkih boljše delovne pogoje.

TEHNIKA ŠIBKEGA TOKA JE PRIŠLA V NOVO DOBO

1. Uvod

Komaj dobrih sto let šele praktično uporabljamo elektriko, pa se nam vendar zdi, da je začetek že močno odmaknjen. Saj ni čuda! Na potu razvoja je elektrotehnika doživela tako velik razvoj, da se njena rast strmo dviga po eksponentni krivulji nekako tako, da je povprečno vsakih deset let še enkrat več elektrotehniških naprav odn. instaliranih moči. Prav tako strmo pa se tudi dviga razvoj posebne veje praktične elektrotehnike, nekdanje nazvane šibki tok.

2. Analiza nazivov

Ko so pred leti strokovnjaki gledali na vpeljavo različnih elektrotehniških naprav, so po eni strani vključevali motorje, žarnice za razsvetljavo, peči ipd., skratka naprave, kjer so se pri uporabi pretakale precejšnje moči napram šibkim tokovom pri raznih zvočnikih, brnačih, brzojavih in telefonih z

druge strani, torej pri napravah z nizko obratovalno napetostjo. Tedaj pač ni bilo kar nič težko razdeliti elektrotehnike na tisto za jakotne naprave in drugo na tkzv. šibki tok. Tudi mejo so postavili pri nekako 60 V obratne napetosti. Za klasične naprave elektrozvez je bila meja in delitev ugodna in nihče se takšni razporeditvi niti ni upiral, niti ni prestopal začrtanih meja. Med naprave šibkega toka smo šteli razne zvočne signalne naprave, brzojav in telefon. Njihova tehnika se je v času pred prvo svetovno vojno že kar stabilizirala. Zato moremo te naprave šteti med klasične naprave elektrozvez, ki so služile raznim državnim upravam in ustanovam za prenos vesti.

Vsaka stvar ima svojo vztrajnost, tako tudi izrazoslovje. Izraz »šibki tok« slišimo še dandanes, pa so ga kmalu po prvi svetovni vojni prerasle mnoge nove tehnične naprave. Saj uporablja n. pr. radio razmeroma visoke anodne napetosti in tudi moči ter to ni več šibki tok, niti ne nizka napetost. Izraz bo

torej treba menjati n. pr. na »tehniko telekomunikacij« pa tudi »tehniko elektrozvez«.

Zavedamo se, da tudi s tem izrazom še nismo pravilno zajeli vsega, kar napredujoča tehnika že prinaša. Nova vojna, polna strahot, je z druge strani tudi povod in nujni imperativ za iskanje novih tehničnih storitev. Na zunaj vidimo sedaj poudarek na dvig gospodarstva. Industrija naj dvigne blagostanje, zviša produktivnost in s tem narodni dohodek. Pri tem delu naj spet pomaga elektrotehnika, delovna elektrotehnika in tehnika modernih naprav za zveze, ki jih moremo preimenovali v naprave elektrotehnike za gospodarska sporočila, za komunikacije ali podobno. Saj ne gre toliko za izraz kot za vsebino, o kateri hočemo navesti nekaj podrobnosti. Čas po drugi svetovni vojni je praktični začetek te tehnike, ki bo imela še zelo velik pomen, saj z zelo majhno močjo dosega ogromne rezultate in služi človeštvu kot razsoden pomočnik.

3. Človeška moč

Človeška želja, dosegati vedno večje blagostanje, je že prastara, vendar je bila sprva še v mejah človekovih zmogljivosti. A ne za dolgo! Kaj kmalu je moral človeški suženj pomagati premožnejšim, saj so njihove zahteve presegle lastne fizične zmogljivosti. Toda sedaj še uporabljamo sužnje, saj jih bomo vedno več. Človek teži za fizično lažnostjo, saj mu je umsko delo dovolj veliko breme in moč, dirigirati moderne sužnje. Suženjev pa potrebujemo vsak čas vedno več in več.

4. Potreba človeških moči

Vemo, da je fizična moč povprečnega človeka pri osemurnem delu okoli 75 W oziroma 1/10 KM, kar predstavlja okoli 200 kWh letno. (Kaj reven zaslužek, če bi človekovo delo plačali po tarifi za razsvetljavo v znesku 3000 dinarjev letno! Ubogi človek bi uspel ravno toliko delati, kolikor potroši 75 W žarnica.) Majhna moč je to, imenujemo jo človeška moč!

Iz raznih statističnih podatkov, ki jih vidimo tudi iz diagrama o porastu ljudi in človeških moči vidimo, da človeštvo danes potrebuje okoli 15 milijard človeških moči in da bi bilo treba kar šestkrat več ljudi, kot jih je na zemlji in vsi bi morali trdo fizično delati, da bi zmogli tisto delo, ki ga potrebujejo za pogon tovarne, vlaki, ladje, avtomobili, letala itd. Zato je nesporno dejstvo, da so stroji glavni služabniki in pomočniki človeštva, osnovo vseh naprav pa prenaša prav elektrotehnika.

Po vsem tem so se morda kar zasvetile oči pripadniku »jakega toka« — rečeno po starem — saj je pri zadnji ugotovitvi vsak pomislil le na generatorje in motorje za moč, le del moči je prepustil »šibkemu toku«. Pa ni povsem tako! Mož se je v zanesenosti nekoliko uštel. Poglejte namreč že opisani diagram še z oz. na porast števila telefonskih priključkov. Najbolj strma, kljub vsemu, je prav krivulja telefonskih priključkov. In prav tu se takoj pojavi vprašanje: »Čemu? Kako sodeluje moderna tehnika za zveze pri razbremenitvi človeka?«

5. Zveza med moderno tehniko jakega in šibkega toka

Elektrotehnika jakega toka, po prof. dr. Vidmarju nazvana tudi delovna elektrotehnika, pomaga človeštvu in človeka nadomešča pri fizičnem, telesnem delu, ko mu moderna tehnika zvez pomaga pri duševnem delu. Delovna elektrotehnika predstavlja človekove pogonske, motorne organe, moderna tehnika zvez pa sistem živcev in čutil. Toda človek more nastopati le kot celota, ki povezuje telo in duha. Tudi moderne elektrotehnike ne moremo več absolutno ločiti, saj se delovna in komunikacijska elektrotehnika vedno izraziteje harmonično izpopolnjujeta. Le pogledjmo poznani diagram! Na poti napredka in iznajdb se obe veji elektrotehnike dvigata vzporedno (glejte letnice važnih izumov) tako, da druga brez druge izhajati ne more. Tudi isti ljudje agilno sodelujejo pri obeh vejah kot n. pr. Edison ali naš veliki Tesla.

K prvemu diagramu smo si zaradi jasnih predstav narisali še drugega, ki predstavlja naraščanje svetovne proizvodnje električne energije. Krivulja je zelo strma, le v časih svetovne gospodarske krize in pokolja kaže rahel zastoj. Zanimiva je tudi prenosna napetost, ki je bila tudi vse do sedaj v porastu in se je trenutno ustavila pri 400 kV. Energetiki so sedaj glede tega na razpotju. Zakon vztrajnosti kaže še vedno navzgor, k še višjim prenosnim napetostim. Atomska doba pa pravi, da je lažje prenašati še nesproščeno atomsko energijo kot električno po daljnovodih. Bilo kakorkoli, nasprotno je dejstvo, da se dviga prenosna napetost in da padajo prenosni stroški. S tem je delovna elektrotehnika opravičila svoj obstoj in pomoč človeku. Kaj pa elektrotehnika komunikacij?

Z močmi se tehnika komunikacij ne more meriti z delovno elektrotehniko. Majhna sobna peč ima moč 1 kW. Običajni telefonski aparat potroši le 1 mW govorne energije. Res je, da ojačevalniki dosegajo moči več sto wattov, a vhodna moč pada skoraj na nonawatte (10^{-9} W). Radijski oddajniki dosegajo že megawatt moči, vendar so to le izjeme, ki bolj kažejo na povezavo obeh tehnik kot pa na dejstvo, da bi tehnika komunikacij po močeh prekosila delovno elektrotehniko.

6. Prodajno blago moderne tehnike šibkega toka

Tudi v ostalem gospodarskem svetu vse robe, ki jo trgovci prodajajo, ne merimo po teži v kilogramih, pač pa po teži absolutne gospodarske vrednosti. Delovna elektrotehnika prodaja svoje blago, ki ga na široko poznamo, to je električna energija. Na tehniko komunikacij pa smo pozabili, da tudi prodaja svoje blago, sporočilo. Med ljudmi se prenaša roba komunikacij, sporočilo kot produkt miselnega človeka, preoblikovano v električni signal, potekajoč preko zvezne poti t. j. sporočilne proge, ko se na koncu procesa pojavi kot duplikat prvotne oblike. Misel v prvotni obliki je sicer prosta energija, a prenos misli v obliki sporočila pa je že zvezan z energijo. Zato imamo kljub vsemu tudi pri sporo-

čilih opravka z energetiko, toda ne kot veliko količino moči, pač pa le kot nosilec sporočila.

Če po vsem tem praktično pregledamo službo zveze, ugotovimo, da je šlo dosedaj za tehniko prenosa sporočil med ljudmi. Če danes ne bi imeli telefonskih naprav, pa bi le hoteli »telefonirati«, bi morali oba sogovornika povezati z verigo vmesnih členov, mislečih ljudi. V tehniki elektrozvez to verigo predstavljajo zvezni vodi ali naprave, ki predstavljajo robota, ki ima svoje umetno uho (mikrofon), živce (vodi) in umetna usta (slušalka). Robot je sicer »misleči« stroj, ki pa ni prav nič samostojen. Govori prav tisto, kar je slišal, ne več, ne manj. Človek B sprejme sporočilo kot ga je človek A predal.

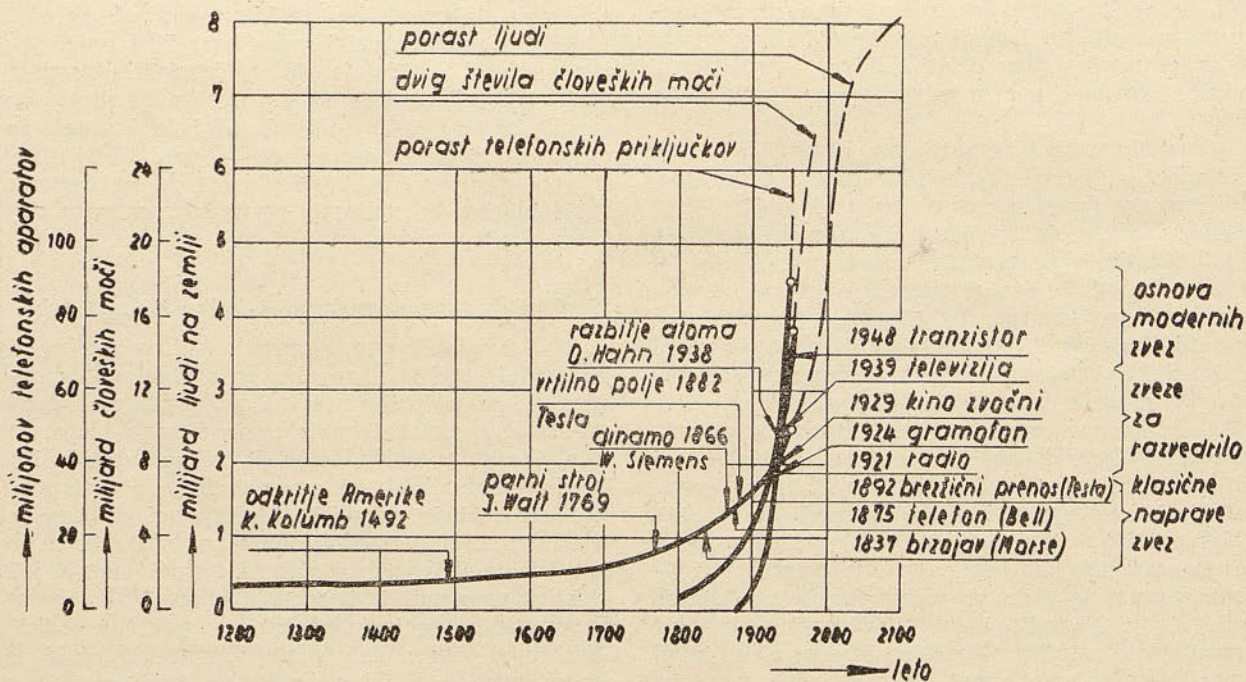
Sporočilo je osnova v tehniki zvez. Pod nazivom »sporočilo« smo včasih mislili predvsem na govor, pisanje (pri brzojavu), glasbo, vse kar vpada v miselno območje. Današnja tehnika pa terja mnogo več. Ne samo človek, tudi vsak fizikalni sistem more biti oddajnik sporočil. Sprememba parnega pritiska, vodnega stanja, napetosti generatorja, časa (pri uri) itd. so lahko neposredni povod sporočila.

In pot gre še dalje! Ne le človek, tudi naprava sama more postati sprejemnik sporočila. Seveda mora imeti sprejemnik urejene svoje živce, svoja čutila. Tako moremo v moderni tehniki vzpostaviti zvezo ne le s človeka k človeku, pač pa tudi z naprave (n. pr. merilnega instrumenta) k človeku, s človeka k napravi (n. pr. daljinsko krmiljenje izbiralnikov v telefonski centrali) in z naprave k napravi (n. pr. klimatske naprave z avtomatsko regulacijo grelnih ali hladilnih naprav). Primerov za dokaz tej trditvi je mnogo in vseh se niti ne da navesti. Pogledjmo pa le katerega!

Kot primer prenosa sporočila z naprave k človeku je avtomatski javljalec požarov. Ogenj ali dim sta povzročitelja prenosa sporočila ali informacije, ki gasilcu javlja nezgodo optično ali akustično. Primer povezave od človeka k napravi so izbiralni organi avtomatskih telefonskih central. Pozivajoči prenaša svoje sporočilo prek prstov in številčnika ter zveznih vodov na izbiralnike. Izbiralniki sporočilo sprejemajo in ga preoblikujejo tako, da zavzamejo pravi položaj za želeno zvezo. Najbolj zanimivi primeri prenosa, takorekoč »miselnega« sporočila z naprave na napravo, pa predstavlja tista avtomatizacija kot n. pr. posebno magnetno polje, ki je pod vplivom lege ročice na železniškem signalnem stebru, vključi na prevozeči lokomotivi zavorno napravo, če je le bil signal v legi »stoj« odn. ko tega ne stori, če je bil signal v legi »prosto«. Tako sporočilo je zanesljivo, točno in nedvoumno, čeprav se prenaša le s stvari na drugo stvar, brez neposredne pomoči zavestnega človeka, čeprav gre takorekoč za »premišljen« delo. Zato moramo taki napravi nehote prisoditi nekaj inteligenčne sposobnosti. (Kako ne, saj jo je konstruiral razumni človek!)

7. Primerjava dela človeka ali naprave

Na zadnjo točko, na prenos sporočila z naprave na napravo, s stvari na drugo stvar, z objekta na objekt, na to delovanje smo pravzaprav uperili današnje razmišljanje. Ta razumna naprava nam ne da miru, saj hoče spodriniti človeka, bi kdo dejal. Pa spet ni tako! Take naprave more konstruirati le človek, naprava pa deluje le tako, kot ji je v osnovi ukazal spet človek. Seveda pa je primerjava dela zelo podobna:

Porast ljudi, človeških moči in telefonskih priključkov

Delo človeka:

1. Ko človek sprejme sporočilo
2. to zaznavajo čutila,
3. ki preko živcev vest
4. sporoče možganom.
5. Možgani zavestno ukažejo živcem, kaj je treba storiti
6. in udje delo izvršujejo.
7. Tako se želeno opravilo izvaja,
8. budno oko pa ga nadzira.
9. Ako kontrolno oko zapazi spremembe ali nepravilnosti,
10. po svoji poti to vest sporoči možganom, opisanim pri točki 4, ki
11. poroči s strani spet sprejmejo in
12. dajo po točki 5 novo ali dodatno navodilo za izvrševanje.

Delo naprave:

1. Ko naprava sprejme sporočilo,
2. to sprejme sprejemnik informacij,
3. ki s posebnimi signali vest
4. signalizira pretvorniku sporočil.
5. Pretvornik sporočil pošlje povelje, kaj naj se sedaj naredi,
6. (servo) motorji pa povelje izvajajo.

7. Tako se želeno opravilo izvaja,
8. kontrolna naprava ga pa nadzira.
9. Ako kontrolna naprava opazi spremembe ali nepravilnosti,
10. po povratni zvezi tako vest sporoči pretvorniku sporočil, opisanim pri točki 4, ki
11. poroči s povratne zveze sprejme in
12. da po točki 5 novo ali dodatno povelje.

8. Sodelovanje moderne elektrotehnike

In zopet sem na začetni t. j. skupni poti. Motorji so izkoristili električno energijo in opravili potrebno »težaško« delo. Druge naprave pa so delovale podobno kot bi delal razumni človek. Njihovo delo je bilo razdeljeno na tri stopnje: Krmiljenje, pretvarjanje sporočil v povelje, povratno delovanje. Levji delež »intelligence« je pri tem pokazala naprava za pretvarjanje sporočil v povelja. Bolje ko je namreč ta naprava urejena, preštudirana, izdelana itd. — mogli bi reči, bolj ko je »inteligentna« — bolj je vse delo avtomatizirano. »Jaki in šibki tok« sta se spet povezala in družno izvršujeta naloge, ki jim je preje moral vedno stati ob strani človek. Zato se je človek lahko sprostil, odvrnil velik kos fizičnega dela in se znova posvetil študiju o novih pretvornikih sporočil, to je o novih avtomatskih napravah.

9. Smer za nadaljnje delo — pregled razvoja

Razvojne stopnje	tehnika	potrošnik	namen
Klasične naprave zvez	brzjav telefonija	državna uprava in ustanove	prenos vesti
Naprave zvez za razvedrilo	radio, gramofon, zvočni kino, magnetofon, televizija	predvsem privatniki	razvedrilo in pouk
Industrijske in komercialne naprave zvez	merjenje, krmiljenje, naravnavanje, signaliziranje	praktično gospodarstvo	avtomatizacija

Pot je jasna! Zato si sedaj prav lahko ogledamo »pregled razvoja službe zveze« — če je le pravi naslov? — in videli bomo to, kot smo pravkar razložili. V razvoju naprav elektrozvez smo prišli s klasičnih oblik preko naprav za razvedrilo na industrijske in komercialne naprave, če gledamo z oz. na razvojne stopnje. Če pa pogledamo to isto pot z namenske strani, pa smo prešli na pot avtomatizacije našega praktičnega gospodarstva. Prav to terja

danes čas od našega človeka, posebno inženirja in tehnika. Zato moramo smelo trditi: Če poznamo smer, ki nam jo nakazuje tehnično življenje, tedaj moramo poznati tudi smer, kam naj bo v bodoče usmerjena tista naša industrija, ki se peča z napravami za zveze in sicer — v avtomatizacijo. Hkrati bomo še poiskali nov naslov za »šibki tok« in ga preoblikovali mogoče v tehniko sporočil, gospodarskih komunikacij ali zvez ali podobno.

Inju

KAM IZVAŽAMO?

INDIJA

सत्यमेव जयते

Nedvomno sta način indijskega življenja in tudi miselnost tamošnjega ljudstva, ki skozi tisočletja beleži svoj razvoj, dokaj različna od našega, evropskega. Še zanimivejša postane slika, če pomislimo, da je Evropa, pa tudi bližnji Vzhod, v zadnjih tisoč-

letjih uničila mnoge visoke kulture in nato pričela graditi nove ter z njimi vzporedno tudi družbene ureditve. Spomnimo se samo starih Egipčanov, pa Grkov in Rimljanov ter dalje razvoja od preseljevanja narodov do današnjih dni. Tudi Indija je sicer doživljala razne pretese v svoji zgodovini, podjarmljenja in uplive od zunaj. Toda uničenja svoje stare kulture in družbenega ustroja ni doživela. Indijski narod je uspešno kljuboval vsem vdorom in je prav do danes ohranil več tisoč let staro formacijo družbe, ki jo predstavljajo kaste. Organizacijo prebivalstva v obliki kast so v starem veku poznali tudi v Evropi visoko razviti narodi. Ohranila pa se je v celoti samo v Indiji. Prebivalstvo je tod razdeljeno v štiri osnovne kaste, in sicer v:

»Bramine«, ki so duhovniki, oziroma duhovni voditelji;

»Ksatrije«, ki so vojaki;

»Vaisije«, ki so kmetje in trgovci;

»Sudre«, ki so služabniki, obdelovalci polj, pastirji in delavci.

Vsaka od navedenih kast se dalje deli še na »podkaste«, kot na primer kasta Sudrov v podkaste rudarjev, pridelovalcev soli, poljedelcev, ribičev, lončarjev, vrtnarjev itd.

Vsaka kasta za sebe, celo vsaka podkasta, ima organizacijo, ki strogo skrbi za to, da se njeni pripadniki drže za njih dovoljenega in nedovoljenega. Kasta se deduje. Otroci so lahko le tiste kaste, v kateri so rojeni. Poroke so možne le med pripadniki iste kaste. Na ta način se poklici dedujejo in obenem proporcionalno porazdele med prebivalstvom. Izkušnje v posameznih poklicih pa se prenašajo od očeta na sina in se s tem razvijajo. Omenjena razdelitev na kaste presenetljivo spominja na naše nekdanje »cehe«, kjer se je prav tako poklic prenašal iz roda v rod.

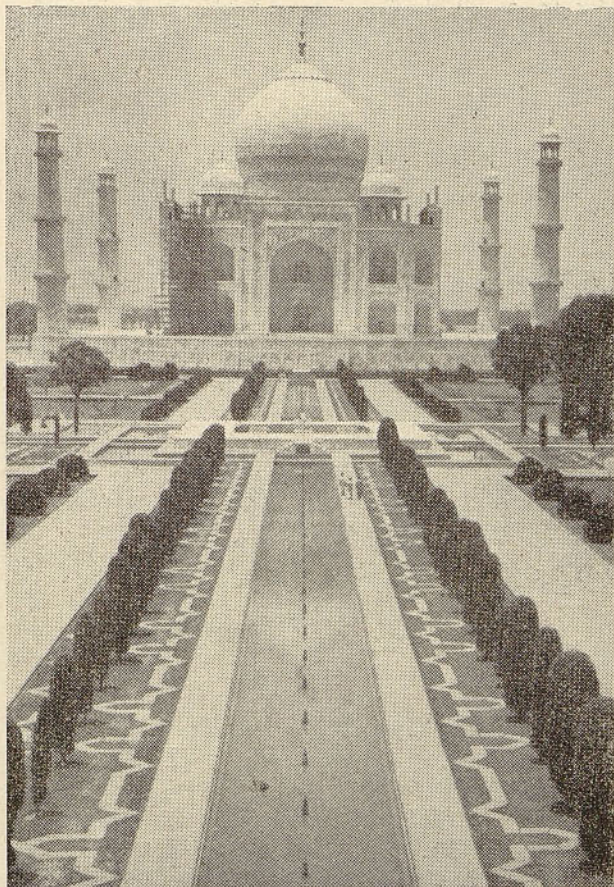
Vendar niso vsi Indijci razdeljeni na kaste. Uradni podatki navajajo, da velika večina prebivalstva sicer pripada zgoraj omenjenim kastam. Ostali del pa tvorijo nomadska plemena, plemena nekdanjih izobčencev in mešanci (Anglo - Indijci). Na vse te pa pripadniki kast gledajo več ali manj postrani in jih ne smatrajo sebi enakovrednim.

Strogi in dosledni ustroj kast je bil nedvomno bistveni element pri ohranitvi Indije in njene kulture skozi tisočletja. Četudi v današnjem svetu morda že predstavlja oviro sodobnemu napredku, je skozi stoletja le varoval ogromni narod pred razsulom, ki bi ga sicer lahko povzročili neenotnost in neorganiziranost.

Čvrsto zrasli s tradicijami svojega naroda in svojih ver so Indijci tudi še dandanes ohranili svoj, nam nekoliko tuj način življenja. Brez ozira na poklic in imovinsko stanje se smatra vse, kar ni indijsko, kot manjvredno in škodljivo. Zato Indijec — še bolj In-

Indijske žene na nedeljskem sprehodu

TAJ MAHAL

Eno od sedmerih čudes sveta je velika grobnica iz belega marmorja, ki jo je svoji ženi postavil mongolski vladar Sah Jehan kakih 200 km južno od sedanje indijske prestolnice Delhija

dijka — nerad obleče evropsko obleko, zato pripadniki mnogih kast ne zaužijejo ničesar kar je živalskega izvora in ne alkohola. V Indiji ni nespodobno jesti z rokami in tudi v najrazkošnejši restavracij se redko sreča domačina, ki uporablja nož in vilice. Posebno močno vlogo v življenju ima družina. Običajno živijo pod isto streho vsi bratje in često tudi sestre s svojimi družinami. Dohodke vsi prinašajo očetu ali najstarejšemu bratu, ki jih potem po potrebah in svoji uvidevnosti razdeljuje med vse ali med posamezne člane. Sicer pa Indijci odklanjajo zavidenja vredna potrpežljivost in strpnost, združeni v vztrajnostjo in natančnostjo pri delu. Le tako lahko razumemo, kako morejo še danes nastajati umetnine, kot na primer fine rezbarije iz slonove kosti, za katerih dovršitev je včasih potrebna dolga vrsta let.

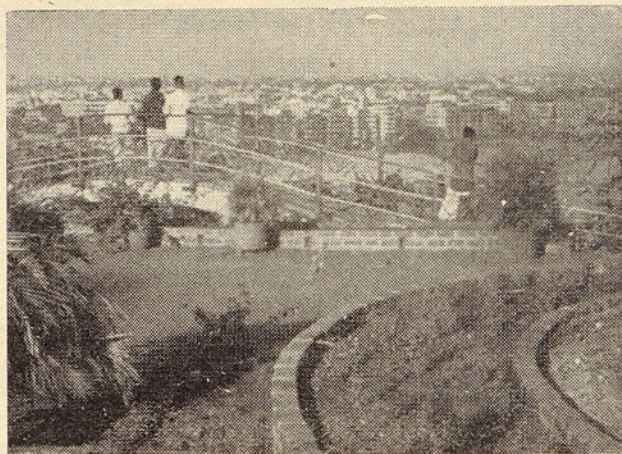
Vsak od nas je gotovo že čul o milijonih, ki jih v Indiji pokosijo razne kužne bolezni ali celo lakota. Preprosto ljudstvo na podeželju živi nakopičeno po naseljih v iz blata napravljenih kolibah ali morda celo pod nekakimi šotori. Večinoma so to poljedelci in njihov obstanek zavisi od letine. Za žetev je potreben dež, ki ga v obilni meri v poletnih mesecih prinese monsun. Zakasnitev monsuna le za teden ali dva že lahko povzroči katastrofo. Polja so večinoma obdelovana nesistematsko in neorganizirano. Vlada danes stoji pred težavnim problemom ureditve kmetijstva, kar pomeni preusmeritev milijonov prebivalcev v sodobno in uspešno poljedelstvo. Tak proces pa se ob tisočletni zaostalosti ne da izvesti v kratkem obdobju.

Imovitejša podeželska naselbina

Po mestih modernizacija življenja laže in hitreje uspeva. Angleški gospodarji, ki sicer niso imeli interesa dvigniti indijsko ljudstvo iz zaostalosti, so sebi sproti uredili vse, kar so imeli tudi doma. Izgradili so si širom Indije dobre prometne zveze — železniške proge so odlične in ceste tudi na podeželju

asfaltirane. Večja mesta so opremljena z vsemi sodobnimi sanitarnimi napravami in nudijo večkrat povsem evropski videz. Vzemimo kot primer Bombay. Mesto s skoro tremi milijoni prebivalcev leži na manjšem otoku in ima moderno središče z lepimi stavbami in močnim prometom. Celo čistoča je za tamošnje podnebje naravnost vzorna. Zato pa so živo nasprotje središču predmestja. Tam v lesenih nizkih hišah žive stotisoči, ki so neverjetno nagnjeni na sorazmerno majhni površini. V soparni vročini ne prenesejo zaprtih prostorov in vse življenje se zato v glavnem odigrava na cesti. Ljudje celo spe raje na prostem, po dvoriščih, terasah ali pa celo kar po pločnikih mestnih ulic.

Bombay iz parka na griču Malabar

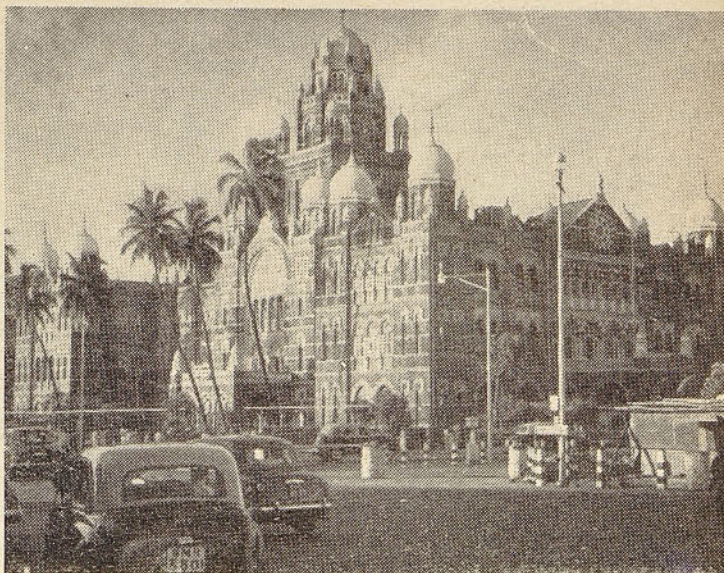
Slična Bombayu so tudi ostala mesta. Delhi na primer se deli v starega in novega tudi uradno. Stari Delhi (Old Delhi) je poln ozkih ulic in skupaj zgnetenih stavb. Prepola ljudi, tako da gneče ni nikdar kraj. Novi Delhi (New Delhi) pa je mesto vrtov in trat, širokih cest in drevoredov, kjer se med zelenjem zgradbe komaj še opazijo. Višek urbanistike pa si Indijci ustvarjajo v mestu Chandigarh, bodočem glavnem mestu Punjaba. Sredi planjave tam v zadnjih letih rastejo iz tal najmodernejše zgradbe po načrtih francoskega arhitekta Le Corbusieja, pravi umotvori sodobne arhitekture. Indija je pač dežela starih tradicij, ki na svojski način išče prehoda v sedanost — zato pa je polna ekstremov in vsaj navideznih nasprotij.

Velika in dokaj bogata dežela proizvaja in izvažajo predvsem čaj, juto, bombaž in bombažne tkanine, tobak, poper, manganovo in železno rudo, šelak, sljudo, kože, rastlinska olja itd. Industrijska tradicija dežele je prastara. V Delhiju na primer stoji železen steber, premera kakih 40 cm in visok preko 3 m — vlit že v 9. stoletju. Četudi stoji na prostem,

ne rjavi in je pri njegovi starosti to gotovo vredno vsega spoštovanja. Danes pa ima Indija že lepo razvito proizvodnjo vsakovrstnih izdelkov od lokomotiv in letal do telefonskih aparatov in šivalnih strojev. Vendar je ob ogromnosti države in ob stotinah milijonov prebivalcev obstoječa industrija v glavnem še vedno mnogo manj kot zadostna. Naravno je, da je razvoj industrije ena od osnovnih nalog, ki si jih je zadala sedanja indijska vlada.

Povpraševanje po uvoženih izdelkih vseh vrst je v Indiji mnogo večje od zmogljivosti njihovih razpoložljivih deviznih sredstev. Zato je danes izvoz v to deželo razmeroma težaven, konkurenca na tržišču pa izredno močna. Tudi mi že krajšo dobo skušamo prodreti s svojimi izdelki — zaenkrat le z manjšimi uspehi. Poleg zanimanja za naše vrtalne stroje in inštrumente obstajajo tudi možnosti prodaje kinoprojektorjev in proizvodov s področja avtoelektrike. Posebno pa je za nas Indija važna zato, ker je prva dežela, s katero se resno pogajamo o izvedbi industrijskega sodelovanja — proizvodnji naših števcov v njihovih tovarnah ob naši strokovni pomoči.

Z večjimi trgovskimi uspehi v Indiji se torej še ne moremo pohvaliti. Če pa se zavedamo, da je preteklo šele sorazmerno kratek čas, odkar smo se tam pojavili kot proizvajalci, če vemo, da se tržišča ne osvajajo čez noč in da je potrebnih mnogo naporov, žrtev in mnogo upornega dela preden se ustvarijo pogoji, ki rode sadove, potem lahko ugotovimo samo to, da po prvih že storjenih korakih lahko ob ugodnem nadaljnjem razvoju čvrsto upamo v bodoče uspešnejše in zadovoljivejše gospodarsko sodelovanje.

Palača železniške direkcije v Bombayu

Sedež indijske vlade v New Delhiju

O MOŽNOSTI PONOVRNE ZAPOSLOTITVE V ISKRI

V sklop personalnih vprašanj spada tudi problem ureditve notranjih odnosov v podjetju — odnosov med ljudmi. To je eno zelo važnih vprašanj, saj preživimo v podjetju tretjino časa svojega življenja, v podjetju ustvarjamo pogoje za svoje življenje in nam zato tudi ne more biti vseeno, kakšni so odnosi med ljudmi in kakšen je odnos ljudi do svoje osnovne gospodarske skupnosti, v kateri skupaj delajo in živijo.

Prvi kontakt teh medsebojnih odnosov se prične pri sprejemu v službo in se konča z izstopom, oziroma odpustom. Upravni odbor in delavski svet si skupno z družbeno političnimi organizacijami prizadevata, da bi bili ti medsebojni odnosi čim bolj vsklajeni, zlasti pa, da se omogoči vsakemu, ki to želi, pridobiti znanje in delovne veščine. Na tak način vsak član kolektiva po svoje lahko prispeva k povečanju proizvodnosti dela, po drugi strani pa si izboljšuje materialno osnovo za svoje življenje.

Iz tega razloga je upravni odbor podjetja 3. maja 1956 ponovno potrdil sklep že prejšnjega upravnega odbora, da se v podjetju načeloma ponovno ne bodo nameščali ljudje, ki so sami odpovedali službo vsled boljših materialnih pogojev, ki jih jim slučajno nudijo drugod. Ta sklep velja tako za one člane, ki odhajajo iz našega podjetja na službena mesta v druga podjetja, kot za one, ki v težnji za čim bolj lagodnim življenjem zapustijo svojo domovino in pobegnejo ali skušajo pobegniti čez mejo. Smatramo namreč, da je tak človek izgubil zaupanje našega kolektiva, ker nas je samovoljno zapustil iz omenjenih razlogov. Na delovna mesta, ki so tako ostala prazna, bomo v bodočnosti nameščali ljudi — delavce, mladince, ki so poštene in predani, ki danes delajo še pod težkimi delovnimi pogoji ter s potrpljenjem in zaupanjem čakajo na boljše delovno mesto. Na njihova delovna mesta pa lahko nameščamo ljudi, ki so iskali boljših pogojev drugod, da bodo ob trdem vsakodnevnem delu prišli do spoznanja, da je pošteno delo edini izvor boljšega blagostanja vsakega državljana FLRJ.

Na tak način smatramo, da lahko tudi uravnavamo te medsebojne odnose, ki naj bodo v podjetju dobri, jasni in tovariški.

POPRAVEK

V številki 6—7 našega glasila ISKRA je v članku: »Kaj smo pripravili novega za prihodnje leto v panogi električnih merilnih instrumentov«, zaradi netočnih informacij nastala neljuba pomota. V članku je navedeno, da je bila večina razvojnega dela na trofaznem števcu E3 izvršena že pred nekaj leti. Ta trditev ne drži in je bila s tem prizadeta razvojna skupina za električne števce, ki je v sorazmerno kratkem času popolnoma na novo razvila omenjeni tip števca. Pisec članka se razvojni skupini za to neljubo pomoto opravičuje.

IFV

KANADA — NAJVEČJI PRODUCENT URANA NA SVETU

Kanada proizvaja letno 5500 ton urana in je s tem največji producent na svetu. Njej sledita ZDA in Južnoafriška Unija.

IZDRŽLJIVEJŠE ŽARNICE

V ZDA so pričeli izdelovati žarnice, za katere jamčijo proizvajalci, da bodo izdržale 5 let. Vsled tako dolge življenjske dobe, se bo vzdrževanje razsvetljave pocenilo, kot računajo, za okoli 70 %. Prve žarnice z oglejno nitko so izdržale komaj nekaj sto ur.

PLAČE INŽENIRJEV V ZDA

V ZDA je približno 500.000 inženirjev. Od leta 1929 do danes so se plače inženirjev podvojile, plače delavcev pa celo potrojile.

Povprečni letni prejemek inženirja z 10-letno prakso znaša po podatkih »National Industrial Conference Board« (NICB) 7850 dolarjev. Če računamo, da je vrednost dolarja 600 din, znaša povprečna mesečna plača približno 390 tosoč din.

NAJVIŠJA ZGRADBA NA SVETU

V mestu Newmexico v ZDA so zgradili televizijsko oddajno anteno, ki je za 30 m višja od najvišjega nebotičnika Empire State Building. Z višino 483 m je začasno to najvišja stavba na svetu, ki jo je zgradila človeška roka.

NAPRAVA ZA PREPREČEVANJE VIBRACIJ

V laboratorijih elektrotehniške družbe RCA so razvili elektronsko napravo, ki preprečuje nihanje strojev ali njihovih delov. Na del stroja, ki je podvržen vibracijam je montirana naprava za proizvodnjo vibracij, ki imajo istočasno ravno nasprotno smer toda s posebnimi sondami se vibracije ojačijo in zopet prenesejo v obratni smeri na njihajoči del.

AVTOMATIZACIJA V KINOOPERATERSKIH KABINAH

Pred kratkim so v Angliji popolnoma avtomatizirali predvajanje filmov. Določen aparat skrbi za samodejno prižiganje in ugašanje luči, za premikanje zastorov za vključevanje ojačevalnih tonskih naprav, za reprodukcijo glasbe v pavzah itd. Večina signalov za razne komande se nastavlja na samem filmskem traku. Operater nima drugega dela, kot da skrbi za čistočo strojev, izmenjavo bobnov in za vlaganje oglja obločnic. — Koliko ima taka avtomatizacija smisel je drugo vprašanje.

IFV

Adolf Kosterov:

Skozi obroč...

Iz zbirke: Domovi, ječe, gozdovi — Nikolaj Pirnat

Napad na močno utrjeno nemško postojanko Lučne ni uspel. Enotе II. grupe odredov so bile zaradi prodiranja močnih nemških motoriziranih enot prisiljene izvršiti umik in opustiti dokončno uničenje postojanke. Med umikajočimi se enotami je bila tudi Ilijeva četa. Komandir Ilija je bil mlad, hraber borec, doma nekje pri Stični. Preživel je že marsikatero težko borbo, posebno pa se je odlikoval v pohodu II. grupe odredov pri Litiji.

Nemci so pričeli streljati s topovi, ko je kurir štaba odredov prinesel Iliji povelje za umik v smeri Bukovega vrha, kjer naj bi četa poiskala možnost prehoda preko ceste Škofja Loka—Žiri in se prebila dalje na Gabrško goro.

»Še nekaj časa bi morali vzdržati in bilo bi končano«, je godrnjal mlad borec in bolj sam zase dostavil »pa že belo zastavo so izobesili!«! Bilo mu je očitno žal, ker se je tako zgodilo. Komandir Ilija je prišel med borce. Vprašujoče so ga gledali, kot bi od njega pričakovali odgovor, zakaj tako nagel umik, ko je bila bitka že skoraj dobljena.

»Stane je padel, tovariši! Mitraljez prevzame njegov pomočnik Janez. Nino in Slavko bosta odslej v njegovi mitraljezki trojki.« Ilija je povedal te besede kar mimogrede in odhitel ob trudno se pomikajoči koloni. Janeza je odločitev komandirja presenetila, čeprav je vedel, da se od mitraljeza ne bo ločil. Toda Staneta ni bilo več. Njega, ki mu je toliko zaupal in ga neizmerno spoštoval zaradi njegove odločnosti in hrabrosti. Odslej bo moral on opravljati njegovo težko in napeto delo, kateremu marsikdo v četi ni bil kos. Sredi razmišljanja ga vzdrami po vezi prihajajoče povelje: »Mitraljezec Janez naprej!«

Četa se je počasi, toda brez odmora vzpenjala po ozki stezi navkreber. Borci so se dremaje zaletavali drug v drugega. »Tišina!« Tiho je šla ta beseda od

ust do ust in umirila kolono. Slišal se je samo veter v gostem bukovju in udarci čevljev. Nekaj nepričakovanega je viselo v zraku, kar je motilo jutranji mir. Četa se je pomikala naprej previdno in brez besed.

»Stoj!« Borci so se ustavili in plegli za debla. Komandir Ilija se je vračal s čela kolone. Bil je vznemirjen. »Pripravite orožje za borbo!« »Mitraljezec naprej, ostala dva v zasedo za četo!« Ukazi so se vrstili. Borci so jih nemo izvrševali. Bukov vrh so že obsijali prvi sončni žarki. Prijetna toplota je med vejevjem silila na ilovnata tla. Borci so se pridušeno pogovarjali.

Rafal iz avtomatske puške je pretresel mirno ozračje; takoj nato pa je eksplodirala ročna bomba. Oglasili so se strelji iz pušk in rafali mitraljezov. »Naprej!« Borci so drug drugemu prenašali povelja. Četa se je pomaknila nad Kisovsko grapo pri Bukovem vrhu. V gostem grmovju so si borci uredili položaje. Komandir je razporedil mitraljeze, ki so se med tem vrnili v sestav čete. V smeri, od koder je pričakoval sovražnika, je poslal izvidnike. Počilo je nekaj strellov. Na nasprotnem bregu je bilo opaziti polno Nemcev, oblečenih v kratke hlače.

Ilija je nestrpno pričakoval izvidnike. Kmalu so se začeli vračati. Poročali so, da Nemci obkoljujejo četo. Komandir je spoznal kritičen položaj. Za umik je bilo že prepozno. Edino kar je bilo še mogoče storiti: vzdržati do noči! Ozrl se je po svojih borcih. Vedel je, da jim mora povedati resnico, saj je to vedno storil, kadar so bili v sličnih situacijah. »Tovariši«, je dejal z odločnim glasom, »obkoljeni smo. Ne preostane nam drugega, kakor sprejeti boj in vzdržati do noči, ko se bomo skušali prebiti. Zborno mesto bo pri cerkvi na Gabrški gori.« Hotel je še nekaj reči, toda vedel je, da so ga borci razumeli.

Prvi napad Nemcev je bil silovit. Na četo partizanov so navalili z veliko premočjo trdno prepričani, da s prvim sunkom zdrobijo njen odpor. »Tovariši, ogenj!« je ves zaripel klical Ilija in menjaval okvirje v svoji brzostrelki, »pokažimo jim, kaj zmore partizanska pest!« Posameznih strellov ni bilo več slišati. Vse se je zlilo v pošastno grmenje. Napad Nemcev je bil odbit. V naglem umiku so pustili pred položaji partizanov nekaj mrtvih in ranjenih. Janez si je obrisal potno čelo. Mučila ga je vročična napetost. Imel je občutek zmagoslavja. Dobro je opravil svoje delo. Komandir se mu je nasmehnil. Čisto navaden tovariški nasmeh je bil to, toda Janez je vedel, da je veljal njemu.

V tem prvem boju je padlo pet borcev Ilijeve čete in bolničarka Metka. Kakor da bi z nožem rezal v srce, so se širile te vesti med tovariši. V četi je ostalo še 35 mož sposobnih za boj. »Tovariši, vzdržati moramo do kraja!« je bodril Ilija. Njegov obraz je izražal tisto čudovito mirnost, ki ga ni zapustila niti v najtežjih trenutkih.

»Vorwärts!« Nad Kisovsko grapo je nastal zopet pravi pekel. Sikanje svinčenk se je izgubljalo nekje med golimi vejami. Eksplozije so pretresale zrak. Nemci so napadli tokrat na desni bok čete. Janez je opazoval teren pred seboj. Opazil je skupino plazečih se Nemcev. Mišice na licih so mu vztrepetale... 40 metrov, 35 metrov. Bil je popolnoma miren. Priprto oko je opazovalo gibanje postav. Krik! Mitraljezki rafal. Janez je slišal samo njegov odmev. »Dobro Janez!« Ilija je za njegovim hrbtom opazoval prizor.

Z vseh strani so prihajale vesti o sovražnikovih izgubah. Nemci so bili drugič odbiti. Nad Kisovsko grapo je zopet zavladal mir. Sonce se je bilo že nagnilo k popoldnevu. Toda čas je strašno počasi mineval. Ilijeva četa je bila zdesetkana. Borci so poležavali zraven svojih mrtvih tovarišev. Poleg Ilije je ležal četni zdravnik, ki ga je zadel drobec granate, ko je previjal ranjenca. Oba sta ležala sedaj negibna. Strašen je bil pogled na bojišče, kjer se je mala četa borila na življenje in smrt.

Nemci so pripravljali tretji napad. Ilija je vedel, da bo ta verjetno zadnji, kajti po končanem boju

Iz zbirke Domovi ječe gozdovi — Nikolaj Pirnat

bo ostala pri življenju morda le še peščica partizanov, ki se ne bodo mogli dolgo upirati številčno mnogo močnejšemu sovražniku. Štirideset nas je bilo, je premišljeval, sedaj nas je le še dobra polovica. Toda za hip je obstal z mislijo; še vedno nas je dovolj, da se prebijemo. V njem je dozorela smela odločitev. Splazil se je k mitraljezcu Janezu. Dal mu je ukaz, da zaščiti četo pri proboju in se umakne, predno Nemci ponovno sklenejo obroč. Poleg mitraljezke trojke je določil še dva borca za zaščito. V pričakovanju napada so se borci začeli zbirati okrog svojega komandirja.

Sonce se je le počasi nagibalo k zatonu. V Kisovsko grapo so jele legati prve sence, ki so označevale bližajoči se večer. Partizani so nepremično ležali na svojih mestih in čakali. Vsakdo se je v tistih trenutkih ukvarjal s svojimi mislimi, toda vsi so si zastavljali isto vprašanje: ali bo uspelo prebiti obroč?

Nemci so napadli. Kot divje zveri so se pognali na preostalo četo. Toda niso prišli daleč. Močni ogenj partizanskega orožja jih je prikoval na zemljo. Toda za prvim valom je prihajal drugi. V tistem trenutku se je Ilija odločil. »Juriš...! Juriš...! Živeli partizani! Živeli komunisti!« Partizani so se vrinili med prodirajoče Nemce. Ta nenaden, drzen naskok peščice ljudi jih je iznenadil. Med pokanjem pušk in regljanjem strojnic je bilo slišati le posamezne krike. Petorica partizanov, ki je ostala za zaščito je le s težavo odbijala skupino Nemcev. Končno so Nemci opustili napad.

»Posrečilo se jim je«, je razburjeno šepnil Nino in gledal v smer, kamor so se prebili tovariši.

»Da, njim se je posrečilo, toda kako se bo nam posrečilo,?« je dejal Peter, »toda živi smo še! Še je nekaj upanja!« Prišli so trenutki napetega pričakovanja. Ali bodo Nemci zopet napadli?

Dan se je nagibal. Sence v Kisovski grapi so lezle vedno višje, toda Bukov vrh se je še vedno kopal v sončnih žarkih. Povsod je bil mir, kakršen nastopi v naravi po nevihti. Negibna trupla so ležala med travo in resjem in tanke srage krvi so se vijugale po ilovnatih tleh. Sem pa tja je padel še zapoznel strel, katerega odmev je odjeknil v gozdu. Kje je sovražnik? Kaj pripravlja? Petorica partizanov je napeto čakala. Njihova čuječnost je prestregla vsak šum.

»Pst!« Nekdo se je plazil po grmovju. Še nekaj trenutkov in veje so se razgrnile. Iz grmovja je prilezel mitraljezec Medved.

»Nisem mogel za njimi,« je šepetaje pojasnjeval, »toda fantje, na tem mestu ne moremo ostati. Nemci vedo za to gnezdo in ga bodo napadli takoj ko se prepričajo koliko nas je.« Ostali niso bili tega mnenja, ker bi bil vsak premik v tistem trenutku zelo tvegan. Toda Medved se je odločil. Skočil je proti mali jasi, oddaljeni dobršen lučaj od mitraljezkega gnezda. Ni še napravil nekaj korakov, ko je zaregljala strojnica. Medved se je vzel in izpustil mitraljez. Z rokami se je zagrabil za grudi in se zrušil na tla. Skušal se je dvigniti. »Tovar...!« Besede ni izgovoril. Omahnil je nazaj. Iz ust mu je brizgnila kri.

Petru je po licih spolzela solza. Gledal je Medvedovo telo, ki je lahko drgetalo, kakor da ne bi sam sebi mogel verjeti, kar se je pravkar zgodilo. Peticarica je nemo obležala v grmovju. Kot bi zrasla iz tal, sta se pojavila pred mitraljezom dva Nemca. Janez je bliskovito stisnil za petelina. Kratek rafal in oba sta obležala nekaj metrov pred mitraljezom. Iz grape se je zaslišal samotni pok, takoj nato pa je silna eksplozija oglušila petarico. Ko se je razkaval modrikast dim, je Janez zaječal »Ranjen sem...!« Opazili so, da Janez krvavi iz noge.

»Sedaj imamo ranjenca...« je spregovoril Nino, »na vsak način moramo zdržati do noči.«

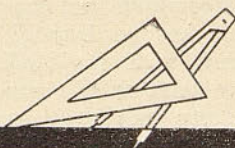
Mrak je le počasi legal na zemljo. Dolina je že utonila v prosojno meglico. Čas je mineval. Na

vzhodu so se začele svetlikati prve zvezde. V nebo je šinila raketa, ki je metala svetlikajočo svetlobo v Kisovsko grapo. Oglasili so se žvižgi, ki so klicali Nemce k sestopu v dolino.

Nad Bukovim je nastopila hladna jesenska noč. Janez se je pozno v noči zbudil iz nezvesti. Rana ga je skelela in ni mogel hoditi. Zaradi izgube krvi je popolnoma oslabil. Tovariši so ga naložili na ramena in ga odnesli. Zapustili so bojišče in šli iskat prostor, kamor bodo položili svojega tovariša.

Izza oblakov se je prikradel mesec. Za trenutek je obsijal s svojo medlo svetlobo negibna trupla borcev Ilijeve čete, kakor da bi jim s svoje večne poti žele poslati svoj zadnji pozdrav.

VESTI iz industrijske šole

Zjutraj, ko sonce komaj ožari industrijsko mesto Kranj, je na ulicah velik promet. Vse hiti v tovarne. Tudi v šolo prihajajo učenci z vseh strani in to s kolesi, avtobusi, z vlaki, peš, mnogi pa tudi z doma učencev IKS. Če stojiš zjutraj pri vhodu, slišiš »živjo Ivan« in enake. Učenci se pozdravljajo veselih lic, ko hitijo v svoj drugi dom — šolo. Že ob 6. uri zabrni zvonec in naznani pričetek praktičnega pouka za strojnike.

Pa stopimo malo za njimi v strojno delavnico. Ko odpremo nihajna vrata, zagledamo veliko delavnico. Takoj v začetku opazimo, da so tu nameščeni razni stroji. Lepo v vrstah stoje postavljeni vzdolž cele delavnice, loči jih samo hodnik, ki je dobro pometen, vidi se, da se učencev mojstrova beseda prime. Če stopiš k strugarjem ali rezkalcem, ti bodo rade volje povedali kaj iz prakse. Vtis imaš, da so na svojih delovnih mestih že na pol strokovnjaki.

No, pa pustimo strojno delavnico, kajti ura je že pol sedmih in pohiti mo še v delavnico prvega letnika. Ko prihiš v prvo nadstropje in stopiš po hodniku, ti že pritegne pozornost precejšen hrup, ki prihaja iz delavnice. Radoveden odpreš vrata. Pogled ti obvisi na dolgih vrstah primežev in učencev, ki hite nabijati s kladivi. Kaj neki le delajo, se radovedno vprašaš? No, kot bi vedeli za tvojo radovednost, ti brž pojasnijo, da pravkar kovičijo kotno zvezo. Da bi jih videli, kako hitijo udarjati po zakovicah. Pod njihovimi udarci dobiva zakovica vse lepšo obliko.

Če se zanimaš za njihov program, ti povedo, da v prvem letniku v glavnem pilijo. »Moramo obvladati osnovni program, če hočemo nekoč biti dobri delavci,« ti pravijo. Toda stopimo še v

elektrodelavnico. Učenci sede pri delovnih mizah in montirajo ojačalnike. Orodje imajo lepo razvrščeno na desni strani delovnega prostora. Že površen pogled po prototipu ojačalnika ti pove, da so tu sposobni ljudje. Ko jih opazuješ pri delu, ti pride nenadoma na misel: to so pa gospodje. Naj ti prav na tiho povem, »zato jih pa tudi ostali kovinarji včasih dražijo, da so za tri opeke višji.«

Pa tudi k njihovim sosedom kovinarjem malo pogledjmo. Klešče, ročni primeži in še drugi izdelki, ki jih imamo dostikrat v rokah, so pogosto ravno njihov izdelek.

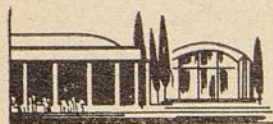
Sedaj, ko smo obredili vse delavnice pa stopimo še v razrede. No, tu se ne piflajo več, kot včasih v gimnaziji. Tu

se učijo z razumom. Rade volje ti pokažejo stikalno ploščo v elektro razredu. Da jih vidite, kako so zgovorni. Komaj sledimo njihovemu pripovedovanju. Radi tudi povedo, da to ni edina plošča, ki so jo napravili. Pokažejo ti zvezke polne strokovnih predmetov. No, da ne pozabim omeniti: tudi na kulturnem in športnem področju so zelo aktivni. Strelci so n. pr. osvojili prehodni pokal. Oktet in plesni orkester doma IKS pa je šel celo na festival v Slavovski Brod. Toda »čas je zlato« pravi pregovor, zato zapustimo razrede, delavnice in naše nove prijatelje. Odhajamo, toda pogled nam ne hote zdrsi nazaj tja, kjer skozi velika okna veje nov duh — duh ustvarjalnega človeka, novih kadrov.

A. Živkovič

Orkester Industrijske šole

ISKRA NA BEOGRADSKEM IN ZAGREBSKEM VELESEJMU

V BEOGRADU ...

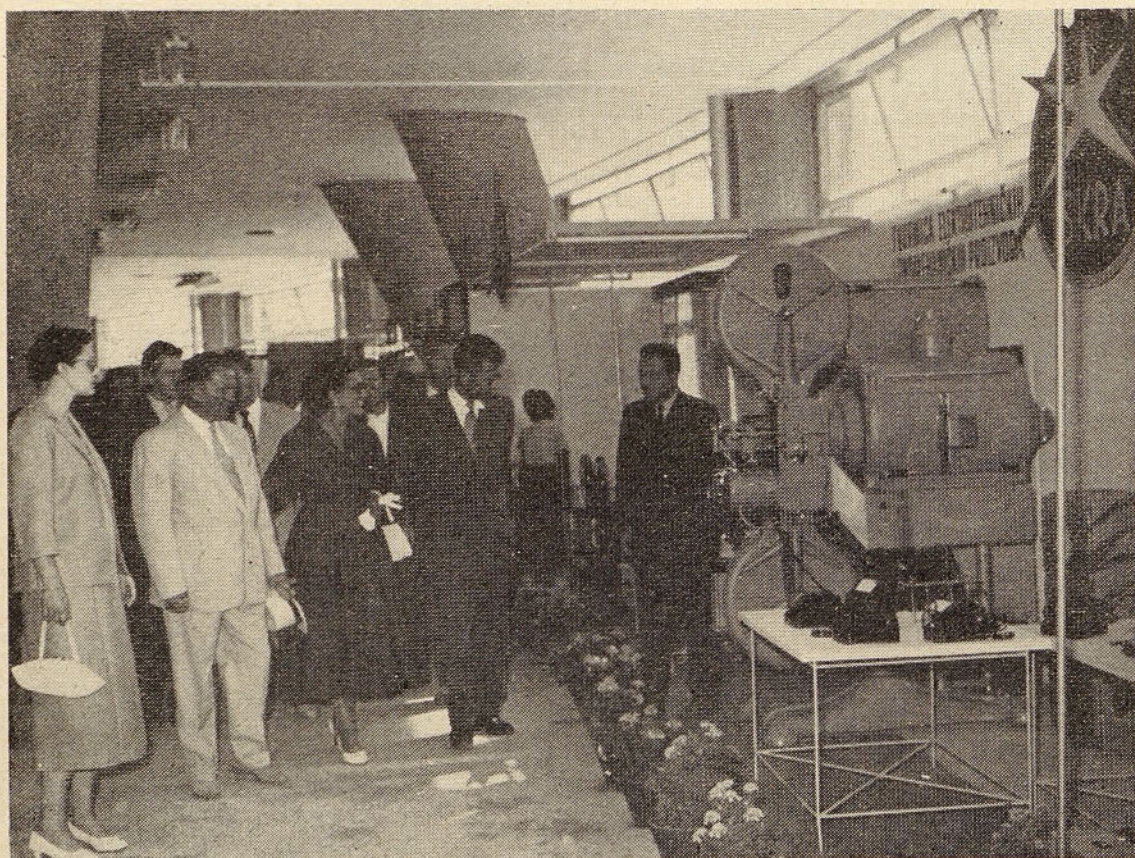
Naše podjetje je razstavljalo na 1. Mednarodnem sejmu tehnike in tehničnega napredka na novozgrajenem in zelo impozantnem velesejskem prostoru v Beogradu v času od 23. 8. do 2. 9. 1957. Naš razstavni prostor v Hali I. je bil tako po obsegu, kot po lokaciji premajhen za prikaz proizvodov vseh proizvodnih panog našega podjetja. Prav tako so bile predhodne priprave, zlasti glede razstave novih proizvodov, v podjetju slabo izvedene, tako da na Velesejmu, na katerem so zlasti jugoslovanska podjetja nastopala z vrsto novih proizvodov, nismo pokazali ničesar, kar bi predstavljalo naš najnovejši doprinos na področju tehničnega napredka.

Vsi novi proizvodi so bili terminizirani tako, da pridejo na Zagrebški velesejem. Mednarodni

velesejem v Beogradu pa se je afirmiral kot pomembna ustanova že ob svoji prvi prireditvi, saj je bil dosežen rekordni obisk, ne samo gledalcev, temveč tudi poslovnih ljudi iz notranjosti, kakor tudi iz inozemstva zlasti iz držav Južne Evrope in Bližnjega Vzhoda. Zaradi tega smatramo, da bomo morali na prihodnji tovrstni sejmski prireditvi predvsem najeti več prostora, po mojem mnenju najmanj 100 do 150 m², zlasti pa že zgodaj pričeti s pripravami za razstavo vseh izdelkov posameznih panog, pri čemer moramo imeti v vidu namen tega sejma, t. j. prikaz vsakoletnega napredka v osvajanju moderne tehnike.

Komercialno poslovanje na sejmu je bilo s strani Uprave sejma zelo dobro organizirano, kar na sploh velja za celo organizacijo na sejmu. Naš raz-

Obisk predsednika republike v našem razstavnem prostoru

stavni prostor so obiskali številni predstavniki domačih podjetij predvsem industrijskih, kakor tudi trgovskih in predstavniki centralnih ustanov, ki imajo svoje sedeže v Beogradu. Tako so bila v teku sejma izvedena posvetovanja s predstavniki PTT, posameznih uprav generalštaba JNA, železniškimi transportnimi podjetji in drugimi. Naš razstavni prostor so obiskali zaradi sklepanja poslov oziroma dobivanja informacij tudi predstavniki trgovskih organizacij iz Grčije, Egipta in Saudi Arabije. V teku sejma je bilo sklenjeno tudi več konkretnih poslov, za katere so bile zaključene konkretne pogodbe. Skupaj znaša vrednost zaključkov Din 159,000.000.—. Ti zaključki se po panogah razdelijo takole:

usmerniki	din 38,452.000.—
instrumenti, števci	din 67,350.000.—
avtoel. in EVS-i	din 11,200.000.—
kinoakustika	din 496.000.—
telefonija	din 42,270.000.—

K tem zaključkom pripomnimo, da bi v primeru, če bi razpolagali s kapacitetami v panogi usmernikov in telefoniji še za leto 1957. lahko s predstavniki raznih vojnih pošt zaključili še za najmanj 100 milijonov, saj smo morali odbiti predlog za sklenitev pogodbe za dobavo delavniških usmernikov v vrednosti za cca 55 milijonov. Pri telefoniji so bili zaključki v tem času napravljeni tudi pri predstavništvu v Beogradu in sicer na podlagi razgovorov na sejmu in predhodnih ponudb, tako da je to upoštevano v zgoraj navedenem znesku. Razen tega naj omenimo še, da je v tem času imela izredno močan promet naša prodajalna v Beogradu, kamor smo iz sejma napotili vse interesente za nabavo manjših količin naših serijskih izdelkov. Tako je prodajalna v času sejma vključno od 23. 8. do 2. 9. 1957 dosegla promet Din 23,284.000.— in to v glavnem s prodajo na drobno, pri čemer so se izčrpale skoraj vse zaloge.

Število interesentov za naše proizvode pa je bilo seveda neprimerno večje. Posebni interes je bil v panogi instrumentov za univerzalni instrument US3a. Za ta instrument je bilo sigurno preko 500 interesentov in zlasti predstavniki JNA in PTT ter raznih podjetij elektroindustrije so izrazili veliko zadovoljstvo s tem izdelkom, ker so doslej te instrumente uvažali.

iz panoge telefonije je bilo posebno zanimanje za ATC tipe 4/30 in pa za cca 1000 priključkov ostalih stranskih ATC vseh tipov, zlasti pa tipe C/60. Pregled interesentov iz posameznih panog je bil izročen referentom v prodajnem oddelku zaradi izdelave ponudb. Prav tako pa je bilo o vseh zaključkih in interesentih obveščeno predstavništvo v Beogradu zaradi nadaljnje obdelave posameznih interesentov na njihovem področju.

Propagandna služba je bila na tem sejmu za spoznanje boljša od prejšnjih, ker smo vsaj razpolagali z nekaterimi novimi prospekti, vendar še zmeraj nepopolno. Tako letos nismo imeli vsaj kratkega

programa naše proizvodnje, razen iz panoge merilne tehnike, kar bo nujno pripraviti, ker komplet katalog ob dosedanjem tempu izdajanja prospektov še dolgo ne bo na razpolago.

Zaključno naj navedemo, da se je za delo na Velesejmu, kakor tudi za pripravo tehničnega poslovanja zelo zavzelo naše predstavništvo v Beogradu, ki je z velikimi naporji uspelo tudi ves čas zagotoviti normalno poslovanje od nas dobavljene ATC in ojačevalne naprave, čeprav se je zlasti pri telefonski centrali pokazalo, da je predvidena kapaciteta premajhna, ker je telefonski promet na sejmu pressegel vsa pričakovanja.

Predlagamo, da se za izvršeno delo in pokazano požrtvovalnost izreče predstavništvu, zlasti pa servisni ekipi posebno priznanje.

Na podlagi vsega zgoraj navedenega smatramo, da je bila naša udeležba na letošnjem Beograjskem velesejmu nujna, saj nam je dal mnogo koristnih napotil, tako glede naše udeležbe na bodočih sejmi in tudi mnogo koristnih pripomb na delovanje naših izdelkov, kakor tudi pregled želja za novimi proizvodi iz področja naših panog.

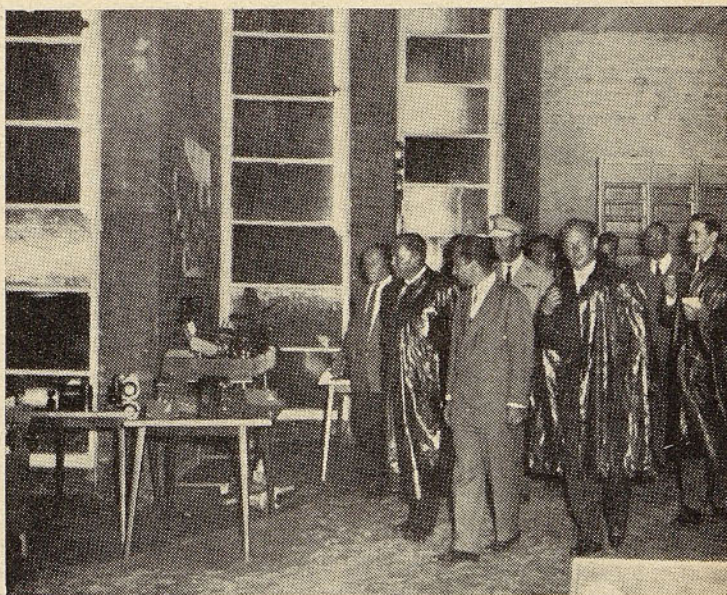
Metod Rotar

...IN V ZAGREBU

Temeljiteje pripravljena in lepša ter efektnejša pa je bila razstava naših proizvodov na letošnjem Jesenskem mednarodnem velesejmu v Zagrebu (7. — 22. 9. 1957).

Razstavljali smo v lastnem paviljonu, skupno s Telekomunikacijami in Institutom za elektrovezve, obeh nam sorodnih podjetij iz Ljubljane.

Tov. Tito v našem paviljonu v Zagrebu

Letos je stal naš paviljon res še zelo od rok, vendar moramo upoštevati, da bo naslednje leto, oziroma najkasneje v dveh letih zgrajen nov vhod na sejemske prostor v neposredni bližini našega paviljona. In prav na to se je že mislilo, ko smo pričeli graditi „lastno hišo“.

In ko kot obiskovalec velesejma prehodiš nekaj kilometrov po prostranem prostoru, obišeš vse mogoče paviljone še mogočnejših gospodarskih vele-sil sveta, se tebi utrujenemu popotniku, ko prideš do naše stavbe, ta zdi še precej manjša in tudi precej oddaljenejša od začasnega vhoda na sejem, kot to dejansko je. Vendar se ti vtisi o naši skromnosti popravijo takoj, ko si vstopil v naš razstavljeni prostor. Moderna, prostorna in okusna dvorana je sprejela ves bogati asortiman naših kvalitetnih izdelkov vseh panog naše proizvodne dejavnosti. Od vseh vrst telefonskih central, novega avtomatskega telefonskega aparata, termoregulatorja s fotouporom, univerzalca, ostalih instrumentov, števcov, selenskih usmernikov in naprav, kinoprojektorjev pa do naših zelo ličnih ojačevalnih naprav za ozvočenje, sestavnih in rezervnih delov naših artiklov, vse je bilo razstavljeno na nevsiljiv način, lepo in okusno. Izdelki obeh nam sorodnih podjetij iz Ljubljane so s svojo pestrostjo napravili na obiskovalca zelo ugoden vtis in tvorili skupno z našimi lepo zaokroženo celoto.

Prepričan sem, da je tov. Tito zapustil naš paviljon veliko zadovoljnejši kot na beograjskem sejmu pred štirinajstimi dnevi.

Naš novi paviljon ima tudi več prostorov za sprejem strank in sklepanja pogodb ter sanitarne naprave, torej vse, kar nam je v paviljonu na starem sejmu tako zelo manjkalo.

Številni člani našega delovnega kolektiva so obiskali letošnji mednarodni velesejem, težko ali lahko, vendar pa utrujeni, našli naš paviljon, vendar mislim, da se bo večina strinjala z mojimi navedbami.

Po finančni plati, oziroma po sklenjenih poslih, pa se komercialni uspeh jesenskega sejma kaže v naslednjih številkah:

Pogodbe so bile sklenjene za izdelke	v višini din
telefonije	9,180.000.—
kinoakustike	767.000.—
selenskih naprav	42.855.000.—
instrumentov in števcov	50,473.000.—
avtoelektrike in vrtnih strojev	2,858.000.—
skupno din	106,133.000.—

Iz navedenega sledi, da je bilo naše sodelovanje na sejmu uspešno in potrebno za še večjo afirmacijo naše tovarne in izdelkov, ki so pri vseh obiskovalci vzbujali občudovanje in pri strokovnjakih tudi priznanja njihove kvalitete in estetske izdelave.

Igor Slavec

ANKETA

Z današnjo številko zaključujemo III. letnik. Tudi letos se je uredniški odbor trudil vsebinsko in tehnično izboljšati naše glasilo, da bi le-to moglo čim bolj izpolniti vlogo, ki mu je dodeljena v našem kolektivu. Z veseljem smo ob izidu vsake številke ugotavljali, da je glasilo med »Iskraši« lepo sprejeto in da zato uspešno opravlja vlogo važnega komunikacijskega sredstva. Sma-tramo pa, da moramo tudi v bodoče vsebinsko in oblikovno stalno izpopolnjevati in izboljševati naše glasilo, da bi tako ne-le v kolektivu, pač pa tudi izven njega postalo še bolj popularno.

Ker so nam Vaša mnenja, ocena in predlogi za naše nadaljnje delo zelo dragoceni, smo se odločili razpisati anketo. Prosimo Vas, da odgovorite na postavljena vprašanja na priloženem anketnem listu in ga oddaste v nabiralnik, ki se nahaja pri savskih vratih, oziroma ga izročite administratorki v oddelku, kupon s številko ankete lista pa obdržite in hranite.

Oddane izpolnjene anketne liste bomo žrebali. Upravni odbor podjetja nam je odobril za dva izžrebana dobitnika po eno dinamo za kolo. Pri žrebanju pridejo v poštev samo člani našega kolektiva.

UREDNIŠKI ODBOR

Pavel Kryštufek:

DVANAJST DNI V MOSKVI

(Nadaljevanje)

Z odhodom iz Varšave se je pričela tretja in zadnja etapa najine poti do Moskve in obenem tretji dan, kar sva bila na vlaku. Od Varšave do sovjetske meje vozi vlak približno tri ure. Iz vlaka ni videti drugega kot samo ravnino in nekaj revnih vasi. Sprevodnik nam je postregel z vročim ruskim čajem in kar hitro smo bili v Brestu, ki leži ob sovjetskopoljski meji, vendar že na sovjetski strani. Človek bi pravzaprav pričakoval, da bo pogled na ruski meji zelo strog. Cariniki se ne brigajo za drugo kot za tuje valute, zlato in druge vrednosti. Kovčkov niso kontrolirali, nekoliko bolj stroga pa je kontrola potnih dokumentov.

Že preje sem omenil, da vozijo od Varšave dalje proti Moskvi sovjetski vagoni. Do sovjetske meje je še normalni tir, od tem dalje pa je položen širši — ruski tir in po tem tiru ni mogoče voziti z normalnimi vlaki. Skoraj vsak potnik je prepričan, da bo moral na meji prestopiti. Pa ni tako. Tak način bi bil za Ruse najbrž preveč dolgočasen in so si rešitev pametno in po svoje zamislili. Vlak zapelje na poseben tir, kjer so tračnice položene v normalni in ruski širini, nato vsak vagon dvignejo s potniki vred in enostavno zamienjajo spodnji del — kolesa z mehanizmom pri celi kompoziciji naenkrat — in vlak je pripravljen na odhod. To delo se izvrši sorazmerno zelo hitro, morda traja vse skupaj kakšne pol ure. Kontrola časa pa je na meji precej težavna, ker je treba premakniti čas za 1 uro naprej — za 1 uro pa že na Poljskem — in če si človek ni slučajno zapomnil, kdaj je prišel, izgubi občutek za čas. To ženskam verjetno nikdar ni všeč — če potuje v Rusijo — ker so tam dve uri starejše, kot pa

bi bile pri nas. Sicer pa to izgubo pri povratku nadomestijo.

Postaja v Brestu daje videz izredne čistoče in reda. Vse je lepo očiščeno, nikjer nobenih smeti ali navlake, nikjer nobenega prerivanja ali gneče, potniki so disciplinirani. Očividno je postajno poslopje novo zgrajeno.

Tu dobite v številnih bifejih razne pijače in okrepčila, pa tudi časopise, knjige in spomine. Žal pa še nismo imeli rubljev, da bi si lahko kaj privoščili, denarja na postaji ni mogoče zamenjati. To je možno samo v banki. Midva sva si želela edinole postelje in komaj čakala, da se odpeljemo in da se stemni, ko bo čas za počitek. Vlak je odpeljal iz Bresta točno po voznem redu, stemniti pa se kar ni hotelo. Ura je bila že devet, toda sonce je bilo še vedno na obzorju. Rdeča krogla kar ni hotela utoniti v ukrajinsko ravnino. Šele čez nekaj časa sva se spomnila, da smo že precej visoko na severu in da so tukaj noči poleti zelo kratke. Stemnilo se je okrog 22. ure in prišel je čas za počitek.

Zjutraj smo se zbudili, ko je bilo sonce že visoko na obzorju.

Skoraj vse popoldne je trajalo, da smo se zvrstili pri umivalnikih, ker sta za cel vagon samo dva, pri nas pa je v vsakem kupeju eden. Medtem smo pridno ogledovali deželo, po kateri smo se vozili. Ure in ure ni videti drugega kot samo ravnino ter sem in tja kakšno vas in gozdove ruskega nacionalnega drevesa — breze. Ti brezovi gozdovi dajejo pravzaprav vso slikovitost pokrajini in ni prav nič čudno, če so jih mnogi opevali in slikali. Zito je posejano na ogromnih kompleksih, brez vsakih presledkov in presodil sem, da so to najbrž kolhozna polja in videti je, da jih obdelujejo s stroji. Sko-

raj vse hiše po vaseh so grajene iz lesa in krite s slamo. Prav značilno in presenetljivo pa je, da ima vsaka hiša vsaj radijsko, če ne tudi televizijsko anteno. Človek si kar težko predstavlja, da imajo v tako skromnih hišah moderne televizijske sprejemnike. Menda pa za sovjetske državljane to ni nič posebnega.

V Moskvo je pripeljal vlak točno po voznem redu ob 2. uri popoldne na „Beloruskij vokzal“ — (Beloruski kolodvor). Ko smo pred Moskvo vprašali sprevodnika, če imamo kaj zamude, je bil kar užaljen, češ, saj pri nas vendar ni zamud. Z našim vlakom je potovalo ogromno potnikov in je bila postaja naenkrat polna ljudi. Midva še prav nič nisva vedela, kaj bova počela in kam bova šla, kajti najina ruščina je bila bolj žalostna.

V vlaku so nama zatrjevali, da je na vsakem kolodvoru pisarna potovalnega urada „Inturist“, s katerim smo še kasneje imeli mnogo opravka. Naš prihod je bil najavljen, vendar sva midva en dan zamudila in tako naju ni nihče čakal na postaji. Pisarno „Inturista“ pa sva iskala zaman — na postaji je ni bilo. Nato sva se v sili obrnila na moža postave, ki nama je kasneje povedal, da je komandir kolodvorske milice, po činu kapetan. Bil je zelo prijazen in uslužen ter nama je preskrbel zvezo z Inturistom, odkoder so naju prišli iskat s taksijem. Sobi sva imela že rezervirani, zato so naju zapeljali naravnost v hotel, kjer ima svoj urad tudi Inturist. Hotel „Moskva“ je ogromna stavba s 13 nadstropji, v vsakem nadstropju po 100 sob, razen v pritličju in v 13 nadstropju. V pritličju so nameščene razne prodajalne cigaret, knjig in časopisov, spominov, poleg tega pa še pošta

in poslovni prostori Inturista, ki niso ravno majhni. V trinajstem nadstropju je restavracija, poleg tega pa je restavracija še v 3 nadstropju. Goste prevaža navzgor in navzdol pet dvigal, vsako od teh ima svojega voznika, sprejme pa kakšnih deset ljudi. V hotelu vlada vzoren red in izredna snaga, kar je značilno za vsa sovjetska mesta. Vsaka soba v hotelu je opremljena z radijskim in televizijskim sprejemnikom, telefonom, vsaka soba ima kopalnico, pisalno mizo in celo vrsto foteljev. Nad obrtniški deli pa nisem bil nič bolj navdušen kot n. pr. nad deli v naših prvih dveh blokkih na Zlatem polju.

Hotel „Moskva“ je bil do nedavnega največji hotel v Moskvi, dokler niso po vojni zgradili novega z imenom „Ukrajina“. V „Moskvi“ so hoteli Nemci prirediti banket, ko so bili med vojno pred Moskvo (in z gotovostjo pričakovali, da bodo vsak čas vkorakali v mesto. Za ta banket so bila že tiskana vabila, pripravljen je bil orkester, natakarji itd. Nemci so sicer korakali skozi Moskvo, toda le pod stražo rdečearmejcev, banketa pa ni bilo. Vabila se sedaj nahajajo v sovjetskem vojnem muzeju.

Nasproti „Moskve“ stoji „Dom
sovjeta ministrov“, nekoliko stran
„Dom sojuzov“, vse skupaj pa na
Rdečem trgu, ki je največji v
Moskvi.

Na Rdeči trg meji z ene strani znani in slavni, stari Kremelj. To je obenem tudi najstarejši del Moskve, pravzaprav je bila Moskva grajena zaradi Kremlja. Celo mesto je nekakrat do tal zgorelo, zidovi Kremlja so se vselej ubranili.

Delegati IEC so se zbirali na zasedanje v moskovski državni univerzi, ki nosi ime M. V. Lomonsova. Rusi so jo zgradili na robu Moskve, na tako imenovanih Leninih gorah (čeprav niso nikakšne gore), dograjena pa je bila leta 1953. Na ogromnem prostoru stoji celo univerzitetno mesto s predavalnicami, stanovanji za študente in profesorje, stadioni, parki itd. Centralna stavba ima 32 nadstropij, v glavnem je zgrajena iz marmornja in v slogu, ki je značilen za sovjetsko arhitekturo zadnjih

desetletij. Mi smo imeli občutek, da so te stavbe grajene ob koncu prejšnjega stoletja ali še preje. Ne glede na to pa Rusi s ponosom takoj povedo, da je to najvišja stavba v Evropi. Univerza sprejme okrog 25 tisoč rednih študentov, poleg tega še dvakrat toliko izrednih, predava pa okroglo 2 tisoč profesorjev in predavateljev. Dolžina knjižnic univerze, kamor se lahko poleže knjige, znaša 20 km, shrani pa se lahko 2 milijona knjig. Toda v tej univerzi nimajo prostorov vse fakultete. Fakultete tehničnih znanosti so na drugem mestu in lahko sprejmejo 12 tisoč rednih študentov, poleg tega pa še okrog 30 tisoč izrednih! Torej vse v velikem stilu!

Kadar ni bilo zasedanj, so imeli delegati možnost iti na razne ekskurzije, katere so priredili Rusi. Jasno je, da je vsak to možnost izkoristil, da bi si lažje ogledal vse zanimivosti in lepote glavnega mesta SZ. Mislil, da ni bilo nobenega delegata, ki si ne bi ogledal Kremlja. Vendar je za obiskovalce odprt samo en del, ker se v drugem nahaja vlada Sovjetske Zveze in njene ustave. V eni od zgradb, ki se imenuje „Arzenal“, je muzej, v katerem je ogromno zgodovinskih vrednosti.

Pred vhodom v muzej so stalni repi, ljudje čakajo, da bi mogli obiskati muzej, ki se ga lahko ogleda smo v skupinah, vsako skupino pa vodi vodič. Vodiči so v glavnem ženske, vse pa imajo univerzitetno izobrazbo. In to v vseh muzejih in galerijah, ki jih ni malo. Muzej ima več dvoran, v katerih so razstavljeni najraznovrstnejši predmeti iz ruske carske zgodovine. Tu se vidi vseh vrst kočije, od navadnih do pozlačenih in umetniško izdelanih. Med njimi so tudi sani, katere je uporabljala hčerka carja Petra Velikega za prevoz iz Petrograda (Leningrada) do Moskve. Razdaljo 650 km je prevozila s konji v treh dneh! V saneh je poleg postelje tudi kuhinja z vsem priborom in jedilnica. Med razstavljenimi predmeti je videti razna darila tujih predstavnikov ruskim carjem, največ izdelkov iz zlata. V teh predmetih je nakopičeno ogromno bogastvo, tako veliko, da si človek težko pred-

stavlja njegovo vrednost. Za primer naj navedem, da je svečeniška halja moskovskega arhimandrita pokrita s 120 tisoč originalnimi biseri. Takih in sličnih vrednosti je ogromno in ni, da bi vse našteval. Velikaši za časa carjev zares niso bili revni.

V notranjosti kremelskega obzidja stoji 5 cerkva in sicer „Kolokolnja Ivan Veliki“, „Uspenskijski sabor“, „Blagoveščenskijski sabor“, „Arhangelskijski sabor“ in „Cerkov Rizopoloženija“. V teh cerkvah stoji še vse tako, kot je stalo nekoč: prestoli, grobnica Romanovih, prostori, kjer so sedeli carji in njihovi svojci pri cerkvenih obredih, med njimi prestol Ivana Groznega itd. „Kolokolnja Ivana Velikega“ je nekakšna zvonarna. V zvonikih te cerkve je cela vrsta zvonov, na tleh ob glavnem zvoniku pa stoji največji zvon, katerega so hoteli montirati v zvonik, pa je bil pretežak in se je zrušil. Tehta namreč 200 ton! Pri padcu se je en del zvona odkrušil in tako še danes stoji tam, imenuje pa se — „Car — Kolokol“. Njegov sosed je top z imenom „Car — puška“ iz 16. stoletja, ki tehta 40 ton, za tiste čase prava pošast. Izdelan je iz bron, uporabljen pa ni bil nikoli. Najbrž je bil izdelan bolj za strah kot pa za uporabo.

Jugoslovanska delegacija je posebej imela možnost, da si je lahko ogledala en del prostorov v tistem delu Kremlja, kjer so zgradbe vlade SSSR.

V tem delu je nekoč bival in delal Lenin, zato smo si ogledali Leninov delovni kabinet, dvorano, kjer se vršijo seje Sveta ministrov SZ ter Leninovo stanovanje. Pravzaprav o prostorih, kjer je delal in živel Lenin, ni veliko povedati, ker so vse preveč skromni za tako velikega voditelja. Vse še stoji tako, kot je zapustil Lenin. Telefon, knjige, na mizi, švinčniki in razni papirji, na steni zemljevidi z Leninovimi oznakami, pripombami itd. Po Leninovi smrti je živel v Kremlju Stalin, zdaj pa tu ne biva nihče več. Pri vpisovanju v knjigo spominov smo prečitali tudi besede, katere je napisal tov. Tito ob priliki svojega obiska Kremlju.

Moskovski Kremelj je obdan z dolgim obzidjem z velikim številom stolpov in pri vsakem stolpu je vhod v Kremelj. Na stolpu pri glavnem vhodu je znana kremeljska ura, v bližini tega stolpa pa so postavili mavzolej, majhno, nizko stavbo, ki je sicer zelo lepa — kamor so položili Lenina po smrti. Vzdolž obzidja za mavzolejem je grobnica znanih sovjetskih revolucionarjev. Lenina obiskujejo milijoni ljudi vsak dan. Obiskovalci čakajo v kilometrskih repih, po štiri v eni vrsti, včasih tudi po celo noč in ves dan, da pridejo na vrsto in se lahko poklonijo Leninu. Po Stalinovi smrti so tja položili tudi njega. Pri vhodu stoji stalna častna straža, ki se lahko menja samo takrat, kadar bije kremeljska ura.

Ob neki drugi priliki smo si ogledali eno od umetnostnih galerij, Tretjakovsko galerijo, kjer so razstavljena dela ruskih klasikov. Galerija ima 52 dvoran, ki so dobesedno polne raznih umetnin. Tudi tu je stalno ogromno obiskovalcev, brez dvoma več kot pri nas v podobnih ustanovah, galerijo si je tudi tu mogoče ogledati samo v skupinah. Ženske vodiči so vse zelo izobražene in obiskovalca opozorijo na vse podrobnosti in značilnosti posameznih del.

Posebej si je v Moskvi vredno ogledati Vsezvezno industrijsko in kmetijsko razstavo, ki je zares veličastna. Na ogromnem prostoru so zgrajeni paviljoni, parki, bazeni, vodometi itd. Takoj pri vhodu se vidi velik bazen s fontano „Družba narodov“. Okrog vodometu stoji 16 kipov, višine približno dvojne človeške velikosti, vsi pozlačeni.

Menda so za to razstavo porabili 14 ton zlata. Spet druga fontana v naslednjem bazenu je „Kameniti cvet“, zgrajen iz najrazličnejših redkih kamnov. V vseh teh bazenih in fontanah je brez števila vodometov, ki se spreminjajo v različnih barvah. Okrog parkov in bazenov so zgrajeni paviljoni in razstavni prostor. Vsaka republika ima svoj paviljon, grajen v stilu dotične republike, poleg tega pa so še paviljoni strojegradnje, nuklearne energije, lahke industrije itd. Posebej si je

vredno ogledati arhitekturo teh paviljonov, katera je vredna občudovanja. Na razstavi je mogoče videti vse izdelke, ki se proizvajajo v Sovjetski Zvezi, od kmetijskih proizvodov, proizvodov lahke industrije, do najtežjih strojev, strojnih naprav, turbin, transformatorjev itd. Ko smo zapuščali razstavo, smo imeli vtis, da je sicer zelo lepa in veličastna, toda preveč razkošna. Skromni pri gradnji niso bili.

Napisal sem že, da je dežela dobro preskrbljena s televizijskimi in radijskimi sprejemniki. Nič drugače seveda ni v mestu. Na strehah je videti cele gozdove televizijskih anten, včasih je na strehi več anten kot ima hiša oken. Po eni strani govori to za izredno raširjenost televizijske mreže sprejemnikov, po drugi strani pa se iz tega vidi, da je v Moskvi velika stanovanjska stiska. Res so nekateri pripovedovali, da pride v Moskvi na prebivalca 5 m² stanovanjske površine, kljub intenzivni gradnji stanovanj. To pa je vsekakor zelo malo.

Zaradi te razširjenosti vseh vrst sprejemnikov se človek vpraša, kako ljudje to zmorejo, saj je znano, da n. pr. televizijski sprejemniki niti na Zapadu niso ravno poceni. V Sovjetski Zvezi lahko kupite sprejemnike v vsaki trgovini, ki se s tem ukvarja, relativno zelo poceni. Prav tako dobite v trgovinah vse ostale tehnične predmete od sesalnikov, pralnih strojev in hladilnikov do električnih aparatov za britje in ročnih ur. Vsi tehnični predmeti so v SZ za naše pojme izredno poceni in zato relativno tudi zelo razširjeni. Sprevodnik v vlaku n. pr. kar mimogrede očisti vagon s sesalnikom in ne z metlo. Zelo dobro je tudi znano, da je dovolj na razpolago dobrih fotoaparatorov in zelo poceni, ceneje kot kjerkoli na Zapadu. Iz tega bi kdo sklepal, da mora biti življenjski standard v SZ najmanj tako visok kot v kakšni zahodnoevropski deželi. Pa ni tako! Življenjski stroški so tam višji kot n. pr. pri nas. Cene tekstilu so sorazmerno enake našim, usnje ni proizvodi pa so dražji. Sicer pa mislim, da sem bil premalo časa v SZ, da bi lahko dajal primerjave o

življenjskem standardu tam in, rečimo, pri nas.

Ko sem bil prvi dan v Moskvi me je presenetil sorazmerno velik avtomobilski promet. Seveda ga še ni mogoče primerjati s prometom n. pr. v Parizu ali Münchenu. Vendar je treba upoštevati, da so vsi avtomobili izdelani doma. Zadnji modeli osebnih avtomobilov so popolnoma moderni, imeli smo jih priliko videti tudi na zagrebškem velesejmu. Poleg tega imajo zelo dobro organiziran mestni avtobusni in trolejbusni promet, da ne govorimo o podzemeljski železnici (Metro), o kateri je bilo že dovolj napisanega. Zanimivo pa je, da skoraj ni videti motornih in navadnih koles, kolikor pa jih je, so prav klasične izvedbe in nemo-derni.

Promet se razvija po širokih ulicah in avenijah, ki so seveda vse tlakovane. Nekatere sem bral, da promet ni discipliniran. Pa je, vsaj po moje, ravno narobe res. Tako vozniki kot pešci so zelo disciplinirani in brez nadaljnega upoštevajo vse prometne predpise, kajti prometna milica ima pri tem veliko besedo in kar dovolj jo je. Tudi v Moskvi so ulice izredno snažne in so za odpadke na gošto nameščene košare. Mi pa seveda „čike“ po tleh. Pa so nas ruski spremljevalci opozorili, naj ne mečemo cigaretnih ogorkov po tleh, ker bi lahko imeli sitnosti z milico. Res sem ob neki priliki videl, da je zahteval miličnik od pešca, ki je vrgel ogorek na tla, da ga pobere in vrže v košaro, kar je seveda tudi storil. Zaradi tega so tudi parki, ki jih ni malo, zelo čisti in ni nikjer videti odpadkov in smeti. Skoraj vsi parki so ograjeni in jih morajo obiskovalci ob pol dvanajstih zvečer zapustiti, ker jih zapro. Dovolj je, da se ob tej uri miličnik sprehodi po parku, pa ga obiskovalci sami od sebe, brez priganjanja, zapuste.

Tu moram zadostiti še ženski radovednosti o modi. Potniku takoj pade v oči, da uporabljajo še zelo staro modo, predvsem moški. Hlače nosijo široke tako kot pri nas pred vojno ali takoj po njej. Suknjiči so kratki, s tremi gumbi in precej tesni. Nekoliko bolj napredne so v tem pogledu

ženske (kje pa niso), vendar tudi pri njih človek takoj opazi, da se njihova moda še zelo razlikuje od naše kljub temu, da imajo na razpolago vse vrste tkanin od volnenih do nylona. Dočim se ženske pri nas oblačijo precej enostavno, imajo Rusinje rade komplicirane kroje. To pa ne velja samo za obleko, temveč tudi za nakit. Šele v zadnjem času so začele pri njih izhajati modne revije, po katerih — to sem videl — ruske žene pridno segajo.

Kot že povedano, so se vršila zasedanja IEC v novi moskovski univerzi. Treba je reči, da je bila organizacija zasedanj, prevozov in ekskurzij zelo dobra. Ruski delegati so imeli na zasedanju celo armado tolmačev za angleščino in francosčino, ki so bili tudi tehnično dovolj izobraženi. Tako veliko število prevajalcev še ni bilo na nobenem zasedanju. Tudi sicer je bila ruska delegacija zelo številna. Tu velja pripomniti, da ima SZ ogromno število strokovnega kadra, inteligence. Pripovedovali so, da imajo že toliko inženirjev, da jih ne morejo več zaposliti na inženirskih mestih! To pa je seveda osnova za tehnični napredek. Da pa so Rusi napravili ogromen tehnični napredek, je pa menda že znano. Slabše izkušnje smo imeli z njihovim potovalnim

uradom „Inturistom“. Iz Moskve smo bili namenjeni v Leningrad, od tam dalje pa z letalom v Stockholm, da se ne bi zopet po dolgi poti vračali nazaj preko Moskve. Zaradi tega sva takoj po prihodu naročila pri „Inturistu“ vozne karte Leningrad — Stockholm. Toda vozovnic tudi po enem tednu še ni bilo. Nihče pri „Inturistu“ pravzaprav ni točno vedel, kako bova prišla do kart, niti ne kako in kdaj vozi letalo v Stockholm. Tako so nama v hotelski poslovalnici „Inturista“ dejali, da pelje letalo 15. julija, ko sva hotela zapustiti Leningrad, preko Rige, dočim so nama na centralnem uradu povedali, da tega dne v Rigo sploh ne leti, temveč le v Helsinke. Potem, ko sva izgubila vsak po en dan z iskanjem kart, sva jih končno tik pred odhodom vendarle dobila. Z „Inturistom“ pa smo kasneje imeli še druge sitnosti.

Zadnje dni pred odhodom iz Moskve so nekateri delegati, posebno ameriški, pridno pokušali vodko, katere je tam dovolj, pa tudi na vseh sprejemih so nam z njo postregli in, seveda, s kaviarjem. Za moj okus niti eno niti drugo ni kdo ve kaj prida in imam raje kar naše žganje ali slivovko. Majhno konzervo kaviarja sem prinesel tudi domov, pa ni bil nihče kaj prida navdušen nad njim. Nam

so z njim postregli skoraj pri vsakem obroku. Za nekatere delegate pa je bilo to nekaj posebnega, saj je kaviar v drugih državah zelo drag, Rusi ga imajo pa dovolj.

In tako je bilo pred odhodom iz Moskve kar precejšnje število delegatov, ki niso bili ravno v normalnem stanju. Vsi pa smo se zavedali, da v Moskvi ne bomo zopet tako kmalu in zato so najbrž nekateri hoteli izkoristiti poslovilni večer, ki je bil ravno pred odhodom, ter so malo globlje pogledali v kozarec, da bi si tako dalj časa zapomnili, kakšna je ruska vodka. Vendar je šlo vse brez nezgod in vlak je odpeljal ob 23. uri iz Moskve proti Leningradu. Tu pa so se začele težave, ki jim ni bilo kraja do odhoda iz SZ. Ko je sprevodnica pregledala karte je ugotovila, da niso v redu. Ker pa smo vsi imeli enake karte, bilo pa nas je nekaj sto, smo ji dejali, da nas bolj malo zanima, če karte niso v redu, naj se kar pogovori z našimi spremljevalci — Rusi, saj je pri „Inturistu“ vedno kaj narobe. Menda so se sporazumeli, kajti sprevodnice potem nismo več videli. Mi smo imeli prostore in odpravljali smo se v posteljo. Še zadnji pogled na Moskvo in vlak je zagrnila tema.

(Se nadaljuje)

Šport čez poletje

Skoraj bi dejali, da je športna dejavnost v našem podjetju zamrla, saj od časa našega športnega dvoboja z zagrebško tovarno »Nikola Tesla« ni bilo pomembnejših tekmovanj. Vendar temu ni tako.

Ves čas t. j. od spomladi sem, strelci pridno vadili na strelišču v Struževem. Najbolj marljivi med njimi so vsekakor Dušan Lozar, Franc Černe, ing. Marjan Rode, Miro Gogala, Silvo Majnik, Ivan Čerin in še kdo. Zato tudi uspehi niso izostali in smo na posameznih tekmovanjih dosegli naslednja mesta:

Sindikavno prvenstvo Kranja:

3. mesto z malokalibersko puško — ekipno,
1. mesto z zračno puško — ekipno.
2. 6. 1957: Praznik »Dneva mladosti«:
Tekmovali smo ekipno, a ni bilo večjega uspeha.
27. 6. 1957: Praznik »Dan borca«:
Ekipno: 5. mesto od 18 ekip.
30. 6. 1957: Občinski praznik v Goričah:
ekipno: 2. mesto z vojaško puško — 2. mesto z zračno puško. — Posamežno: Černe Franc 2. mesto z vojaško in zračno puško.

14. 7. 1957: Na Jesenicah na okrajnem strelskem prvenstvu smo se plasirali v polfinale. Finala se zaradi tehničnih ovir nismo udeležili.

1. 8. 1957: V počastitev občinskega praznika je bilo tekmovanje v hitrem streljanju. Ekipno smo zasedli 3. mesto. — Posamežno: Černe Franc 6. mesto — 9 zadet. 51 krog., ing. Rodé Marjan 8. mesto — 9 zadet. 49 krog., Lozar Dušan 17. mesto — 6 zadet. 33 krog.

Drugi, ki rešujejo čast »ISKRE« so odbojkarji, ki bi radi ustanovili svoj odbojkarški klub, vendar izgleda, da bodo s svojo željo težko prodrli, če ne bodo dovolj vztrajni in prepričljivi. Začetniški uspehi tega mladega kolektiva, ki skupno trenira šele nekaj mesecev so že kaj zavidanja vredni: Iskra : Kropa 3:2, Kropa : Iskra 3:1.

Največji uspeh so dosegli v izredno napeti in razburljivi nočni tekmi dne 1. 9. 1957 z ljubljansko »Olimpijo«, študentskim moštvom, ki tekmuje v I. slovenski ligi. Rezultat 3:2 (12:15, 15:11, 12:15, 15:18 in 16:14) pove dovolj jasno koliko truda, zalaganja, poleta, samopremagovanja, znanja in požrtvovalnosti je bilo potrebno za zmago nad tako renomiranim, čeprav nekoliko okrnjenim moštvom »Olimpije«.

Našim mladim odbojkašem želimo čimveč športnih uspehov, želimo pa tudi, da ostanejo tudi v naprej tako marljivi, uspešni in pravi športniki.

Z neverjetno naglico so se nam približali novembrski prazniki in tekmovanja v počastitev Dneva republike so v polnem teku. Vsem športnikom udeležencem želimo obilo športnih uspehov, zmagovalcem posameznih disciplin, ekipam in posameznikom, pa že danes čestitamo.

Stane Valentar:

III. Kegljaško prvenstvo v „ISKRI“

V dneh 26. in 27. oktobra t. l. je kegljaška sekcija v naši tovarni priredila že III. kegljaško prvenstvo za posameznike, v čast državnemu prazniku »29. novembru«.

Tega tekmovanja se je v tem letu udeležilo rekordno število tekmovalcev in to 127 po številu. Iz navedenega sledi, da je za to športno panogo vsako leto večje zanimanje. Za primer naj samo navedemo, da se je leta 1955, ko smo izvedli prvo tako tekmovanje prijavilo 32, leta 1956, ko je bilo drugo tekmovanje pa je sodelovalo 43 tekmovalcev. Torej v tem letu beležimo 200 % porast udeležencev.

Letošnje tekmovanje je bilo izvedeno v isti disciplini kot prejšnja leta in to 100 lučajev mešano v mednarodnem slogu. Tekmovanje je bilo izvedeno na novem 4-steznem kegljišču KK Triglava v Kra-

nju. Rezultati sami so bili v tem letu mnogo boljši v povprečju kot popreje, upoštevajoč, da je na tem prvenstvu nastopilo mnogo tekmovalcev, kateri so prvič stopili v tekmovalno arenjo. Interes za to športno panogo od strani »novincev« je bil izreden, kar smatramo, da bo prihodnje tekmovanje še številnejše.

Da bi se kvaliteta dvignila, bi bilo nujno potrebno izvesti, odnosno vzpostaviti večje število krožkov, kateri bi redno tedensko vadili na kegljišču. Mnenja smo, da bi take krožke lahko v veliki meri podprli IO naše sindikalne podružnice in s tem zadovoljili veliko število naših delovnih ljudi, ki bi dobili svoje športno razvedrilo po končanem delu. Za primer naj samo navedemo tovarno obutve »Planiko« iz Kranja, ki ima že dalj časa vzpostavljenih večje število krožkov, katere v celoti finančno vzdržuje njihov IO sindikalne podružnice. Iz tega sledi, da je njihova kvaliteta mnogo boljša, kar ni čudno, saj imajo prav vsi redne tedenske treninge. O danem predlogu bi bilo tudi pri nas v tovarni Iskra nujno razmišljati.

Letošnjega III. kegljaškega prvenstva posameznikov se je udeležilo 126 tovarišev in »samo ena tovarišica«. Da smo bili »ljudje« je k temu pripomogla tov. Angelca Martelanc iz glavne montaže, katero poznamo kot aktivno tekmovalko iz prejšnjih tekmovanj. Da je to kvalitetna tekmovalka, predstavlja tudi njeno zasedeno 8. mesto na tem tekmovanju, kar je vsekakor velik uspeh za moškega, ne pa za našo Angelco. Tov. Angelci iskreno čestitamo!

Naslov prvaka Iskre za leto 1957 je v tem letu osvojil tov. Stane Valentar s 408 podrtimi keglji. Na drugo mesto se je plasiral mladinec tov. Alojz Nograšek iz oddelka »rezkarna«. Zanj je to velik uspeh. Med prvo desetorico vidimo še dva mladince in to na 7. mestu tov. Rafaela Mokorel iz Industrijske šole ter na 10. mestu tov. Milana Bašelj iz produkcije. Zelo dober in presenetljiv plasman je dosegel tudi tov. Anton Kalan iz orodjarne, ki je zasedel odlično 5. mesto pred naštetimi tekmovalci.

Rezultati prve desetorice so sledeči:

1. mesto Valentar Stane 408 kegljev
2. mesto Nograšek Alojz 399 kegljev
3. mesto Kordež Alojz 395 kegljev
4. mesto Stružnik Ivan 392 kegljev
5. mesto Kalan Anton 386 kegljev
6. mesto Krenner Jože 384 kegljev
7. mesto Mokorel Rafael 369 kegljev
8. mesto Martelanc Angelca 365 kegljev
9. mesto Kunst Jože 361 kegljev
10. mesto Bašel Milan 358 kegljev itd.

Dosedanji prvaki Iskre pa so bili:

Leta 1955 tov. Zevnik Jože s 403 podrtimi keglji.

Leta 1956 tov. Kunst Jože s 394 podrtimi keglji.

Prehodni pokal, darilo IO Sindikalne podružnice je tako v tem letu menjal že tretjega gospodarja. Do prihodnjega prvenstva ga bo hranil tov. Stane Valentar, prvak za leto 1957.

Prispevek k razpravi o našem počitniškem domu v Ankaranu

V našem glasilu sem bral, da želi komisija za letovanje slišati goste doma v Ankaranu, kaj menijo o našem počitniškem domu. Tej želji bi rad s svoje strani ustregel, zato se javljam. Nimam namena kaj kritizirati, saj sem odlično prebil dopust na morju — tudi vreme mi je bilo naklonjeno. Če pa je možno, pa bi predlagal par stvari, ki naj doprinese še k večji popularnosti našega Jadranskega hotela.

Ljudje radi govorijo o prehrani. Naj še jaz s tem začnem. Po mojem mnenju in priznam, da sem izbirčen, je bila hrana kar dobra. Zato bi nergača vprašal, če mi lahko pove svoj domači jedilnik enega tedna. S svoje strani bi temu zatrdil, da sem kar dobro živel in da nisem pogrešal „Turista“ ali drugih gastronomskih podružnic, žena pa je bil avesela, ker je bila rešena kuhanja za sedem dni. Vendar imam tudi jaz predlog v zvezi s prehrano, a gre za indirektno stvar. Veranda je premajhna. Tako prijetno je namreč bilo kositi in večerjati zunaj, pod verando, a tega prostora v senci, brez prepaha, pod streho je bilo premalo — in tedaj si se moral vsteti v jedilnico kot v vroč kotel. Občudoval sem kuharice, ki so delale v še bolj vročem prostoru, toda spehanemu in razgretemu mi je kosilo po dopoldanskem kopanju v senci pod verando izredno teknilo.

Nekaj zelo prijetnega je bilo tudi zvečer polegati po ležalnikih, „uživati“ morje, malo klepetati ali pa nič, na vsak način pa nič misliti. Škoda le, da je bilo premalo ležalnikov. Nekateri so jih pač odnesli k svojim uticam, da so opoldne malo poležali v senci za utico, ker je v njej bilo prevroče. Zato jim tega nič ne zamerim, da so odnesli ležalnike. Le malo več jih še nabavite, pa bo vsem prav!

Rekel pa bi besedo v prid tistim, ki so radi igrali perjanico. Gladko dvorišče, posuto z drobnim zvaljanim peskom bi bilo prijetnejše, boste noge bi prišle na račun po pravilu „retour à la nature“ in tudi čevljarji bi radi tega imeli več dopusta.

S postrežbo sem bil zadovoljen in se zahvaljujem dekletom, ko so po vročini hitele postreči z gosto in tudi tekočo hrano in s pomočjo ledenih kock še celo s hladno. Priznanje pa dam tudi televizijskemu sprejemniku, ki je zbral in umiril otroke bolje kot vsi starši, učitelji ali vzgojitelji. Pa tudi starejši smo prišli na račun in večeri so kar hitro minevali.

Mnogi tarnajo nad dolgo potjo. Da, človek je po naravi tak, da si želi ugodja, na počitnicah pa še posebej. Ampak malo miganja tudi ni odveč in pot hitro mine. Priznam pa, da nam je sila prav prišla uresničena misel šoferja Olympie, ko je nekajkrat opoldne in zvečer odpeljal z morja vse otroke. Takrat je bila tudi pot navkreber mnogo krajša, bližja in enostavnejša.

Prosil pa bi komisijo, da skuša izboljšati stanje vodovoda v straniščih, predvsem v stavbi. Mogoče naj se za stranišča napravi svoj vodotok z rezervoarjem podstreho ali posebej, ker je dobro izplakovanje res predpogoj higiene v skupinskih stanovanjskih prostorih.

Še eno prošnjo bi naslovil na letovanjsko komisijo. Saj vem, da ni ona za to direktno pristojna, vendar bo mogoče, podprta z naše strani, uspela tam, kjer se ukrepati da. V kopališču mi namreč ni vse čisto povšeči. Tako krasen travnat in senčnat prostor kot je v Ankaranu, nima vsako kopališče. Toda ta prostor je precej zanemarjen. Čiščenje je bolj slabo. Potrebno pa je tudi čiščenje trave v morju tako, da se nanešeno travo ob plimi v času oseke sproti odstranjuje, ker se pri plavanju nabira okoli vratu kot mrzle kače.

Trhlo mostišče za plavalce in ladijce ni v okras kopališču. Treba ga je obnoviti, tistega za kopalce pa še podaljšati podobno kot je v Portorožu, da so stopnice v morje na več krajih in da ni treba plavalcem skozi umazano vodo, v kateri so se igrali otroci. Le en tuš za izpiranje je tudi premalo.

Če je tobogan že postavljen, naj tudi redno obračuje in ne, da je treba na popravilo čakati tako dolgo.

Kupite tudi nekaj (n. pr. 2 ali 3) navadnih čolnov za naše člane, v avtobusu pa za tja in nazaj določite odn. rezervirajte mesta, da ne bodo starejši sedeli na pomožnih sedežih in zadaj tisti, ki jim je rado slabo, pa bomo z letovanjem še bolj zadovoljni.

Želim poudariti, da so te moje pripombe le želja, ki z ene strani ni neizpolnjiva, z druge pa dobro namerna, nikakor pa ne nergaška kritika, saj sem se imel v Ankaranu zelo prijetno in sem zato Iskri iskreno hvaležen.

inju

*V*sem članom delovnega kolektiva čestitajo ob Novem letu **1958**
in Vam želijo mnogo delovnih uspehov in osebne sreče

DELAVSKI SVET IN UPRAVNI ODBOR
TOVARNIŠKI KOMITE ZKS
IZVRŠNI ODBOR SINDIKALNE PODRUŽNICE
TOVARNIŠKI KOMITE LMS

*V*sem bralcem glasila „Iskra“
želi srečno novo leto **1958**

Uredniški odbor